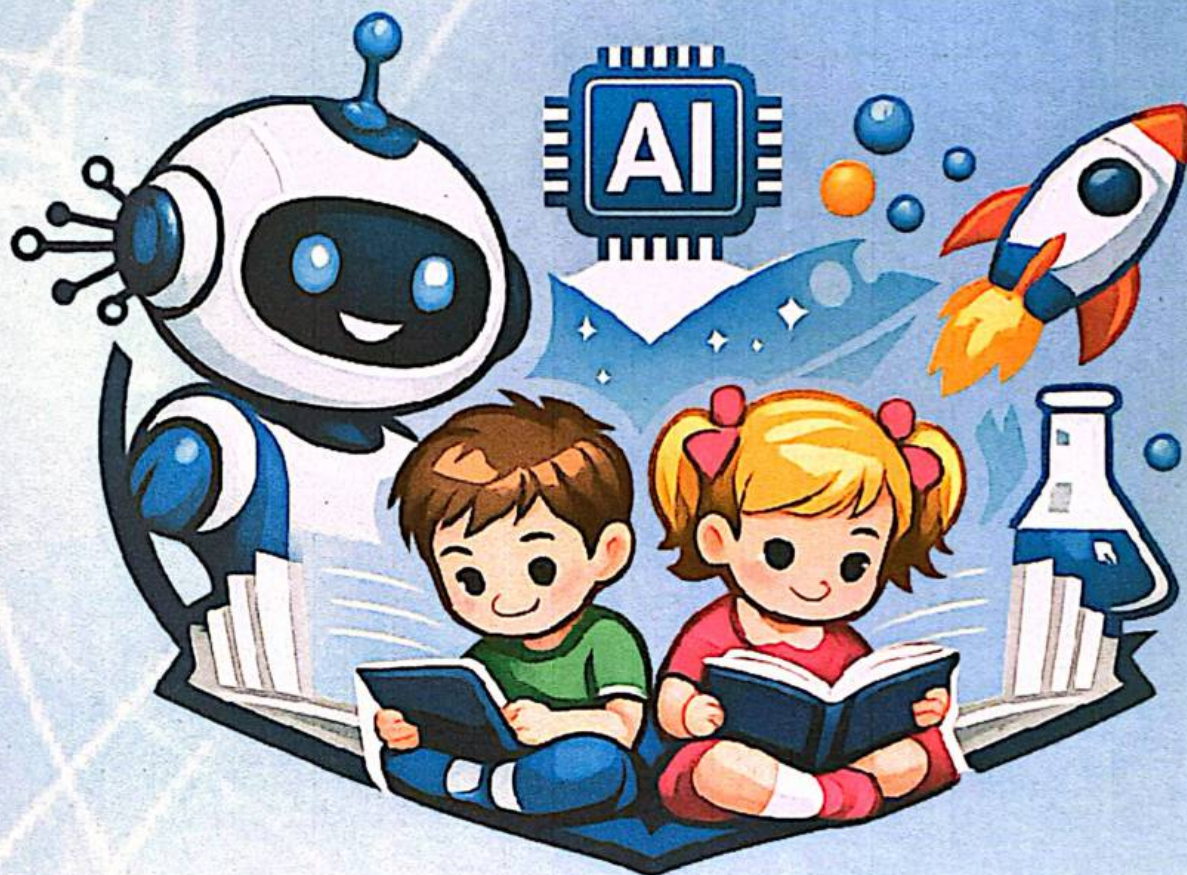

**Түркістан облысы, Кентау қаласы, ЖШС «Дин Асыл-2»
бөбекжай балабақшасы**

*«Жасанды интеллект элементтерін мектепке дейінгі білім
беру процесіне кіріктіру»*

(ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛ)

Тәрбиеші: Нұрман Индира Бақытқызы

Кентау, 2026

АНДАТПА

«Жасанды интеллект элементтерін мектепке дейінгі білім беру процесіне кіріктіру» атты әдістемелік құрал мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілеріне арналған. Құралда жасанды интеллект технологияларын мектепке дейінгі білім беру үдерісіне тиімді кіріктірудің теориялық негіздері, педагогикалық мүмкіндіктері және практикалық қолдану жолдары қарастырылған. Сонымен қатар оқу қызметін жоспарлау, дидактикалық материалдар әзірлеу, ойындар мен шығармашылық тапсырмалар құрастыру, бағалардың жетістіктерін бақылау және ата-аналармен жұмысты ұйымдастыру барысында жасанды интеллект құралдарын қолданудың тиімді әдістері ұсынылған. Әдістемелік құрал тәрбиешілердің цифрлық құзыреттілігін арттыруға, білім беру сапасын жетілдіруге және инновациялық педагогикалық тәжірибені дамытуға бағытталған.

АННОТАЦИЯ

Методическое пособие «Интеграция элементов искусственного интеллекта в процесс дошкольного образования» предназначено для воспитателей дошкольных организаций. В пособии рассматриваются теоретические основы, педагогические возможности и практические способы внедрения технологий искусственного интеллекта в образовательный процесс. Представлены рекомендации по использованию ИИ при планировании организованной деятельности, разработке дидактических материалов, создании игр и творческих заданий, оценке достижений детей и организации взаимодействия с родителями. Пособие направлено на повышение цифровой компетентности педагогов, совершенствование качества дошкольного образования и внедрение современных инновационных технологий в педагогическую практику.

ABSTRACT

The methodological guide "Integrating Artificial Intelligence Elements into the Preschool Education Process" is intended for preschool teachers. The guide presents the theoretical foundations, pedagogical potential, and practical approaches to integrating artificial intelligence technologies into preschool education. It provides recommendations on using AI for lesson planning, developing educational and didactic materials, creating games and creative activities, monitoring children's achievements, and strengthening cooperation with parents. The guide aims to enhance teachers' digital competence, improve the quality of preschool education, and promote the effective implementation of innovative educational technologies.

МАЗМҰНЫ

1. Жасанды интеллектті мектепке дейінгі білім беру процесіне енгізудің теориялық негіздері

- 1.1. Жасанды интеллект ұғымы және оның білім беру саласындағы рөлі
- 1.2. Мектепке дейінгі білім беруде цифрлық трансформацияның маңызы
- 1.3. Жасанды интеллектіні қолданудың педагогикалық қағидаттары мен мүмкіндіктері
- 1.4. Мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс барысында жасанды интеллектіні қолданудың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері

2. Балабақшадағы білім беру процесіне жасанды интеллект элементтерін кіріктіру

- 2.1. Тәрбиешінің жұмысын жеңілдететін жасанды интеллект құралдары
- 2.2. Жасанды интеллект көмегімен оқу қызметін жоспарлау және ұйымдастыру
- 2.3. Ойын технологияларында жасанды интеллект элементтерін пайдалану
- 2.4. Танымдық, тілдік және шығармашылық әрекеттерді дамытуға арналған AI құралдары
- 2.5. Балалардың жеке ерекшеліктеріне сәйкес білім беру тапсырмаларын әзірлеу
- 2.6. Инклюзивті білім беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану

3. Жасанды интеллектіні қолданудың практикалық әдістері

- 3.1. Жасанды интеллект арқылы көрнекілік және дидактикалық материалдар дайындау
- 3.2. AI көмегімен ертегілер, әңгімелер және дамыту ойындарын құрастыру
- 3.3. Жасанды интеллект негізінде ұйымдастырылатын оқу қызметінің үлгілері
- 3.4. Балалардың жетістіктерін бақылау және бағалауда AI мүмкіндіктері
- 3.5. Ата-аналармен жұмыста жасанды интеллект құралдарын тиімді пайдалану

4. Әдістемелік ұсынымдар

- 4.1. Жасанды интеллект құралдарын тандаудың критерийлері
- 4.2. AI құралдарын қолдану алгоритмі
- 4.3. Тәрбиешіге арналған практикалық кеңестер

Қорытынды

Пайдаланылған әдебиеттер

КІРІСПЕ

Қазіргі қоғамның қарқынды цифрлануы білім беру жүйесіне жаңа талаптар қойып отыр. Соның ішінде мектепке дейінгі білім беру сапасы да заманауи технологияларды тиімді қолдану арқылы балалардың танымдық, шығармашылық және әлеуметтік дамуын жетілдіруге бағытталуда. Бүгінгі таңда жасанды интеллект (ЖИ) технологиялары тек өндіріс пен ғылымда ғана емес, сонымен қатар білім беру үдерісінде де кеңінен қолданылып, педагогтардың кәсіби қызметін жеңілдететін және оқу-тәрбие процесінің сапасын арттыратын манызды құралға айналууда.

Мектеп жасына дейінгі балалардың дамуы ерекше кезең болып табылады, себебі бұл уақытта баланың ойлау, сөйлеу, қиял және танымдық қабілеттері қарқынды қалыптасады. Осыған байланысты білім беру мазмұнын жаңғырту, оны баланың жас ерекшелігіне сай қызықты әрі қолжетімді ету – тәрбиешінің басты міндеттерінің бірі. Жасанды интеллект элементтерін оқу-тәрбие процесіне кіріктіру балалардың оқу әрекетіне қызығушылығын арттырып қана қоймай, жеке білім беру траекториясын құруға, әр баланың қабілетін ескеруге мүмкіндік береді.

Әдістемелік құралдың мақсаты – мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілеріне жасанды интеллект технологияларын тиімді қолдану жолдарын көрсету, олардың цифрлық құзыреттілігін арттыру және инновациялық педагогикалық тәжірибені дамытуға қолдау көрсету. Құралда жасанды интеллекттің теориялық негіздерімен қатар, оны оқу қызметін жоспарлау, дидактикалық материалдар әзірлеу, ойын технологияларын қолдану, балалардың жетістіктерін бақылау және ата-аналармен өзара әрекеттесу барысында пайдалану жолдары қарастырылған.

Сонымен қатар әдістемелік құралда жасанды интеллектті қолданудың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктеріне ерекше назар аударылады. Балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, цифрлық құралдарды қауіпсіз және тиімді пайдалану, олардың шығармашылық белсенділігін қолдау және инклюзивті білім беруді дамыту мәселелері қамтылған.

Бұл әдістемелік құрал тәрбиешілерге заманауи білім беру талаптарына сай жұмыс істеуге, оқу-тәрбие процесін жанаша ұйымдастыруға және балалардың жан-жақты дамуына ықпал ететін инновациялық тәсілдерді меңгеруге мүмкіндік береді.

ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛДЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ

Қазіргі таңда білім беру жүйесін цифрландыру – мемлекеттік саясаттың басты бағыттарының бірі. Ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы, жасанды интеллект жүйелерінің кеңінен таралуы және білім беру мазмұнының жанаруы мектепке дейінгі ұйым педагогтерінен жаңа кәсіби құзыреттерді талап етеді. Осыған байланысты жасанды интеллект элементтерін мектепке дейінгі білім беру процесіне тиімді кіріктіру өзекті мәселелердің біріне айналып отыр.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту ұйымдарында жасанды интеллект құралдарын қолдану тәрбиешінің кәсіби қызметін жеңілдетуге, оқу қызметін сапалы жоспарлауға, дидактикалық материалдарды жылдам әзірлеуге, балалардың қызығушылығын арттыратын ойындар мен тапсырмалар құрастыруға, сондай-ақ әр баланың жас және жеке ерекшеліктеріне сәйкес білім беру мазмұнын бейімдеуге мүмкіндік береді. Бұл педагогтің уақыттың тиімді ұйымдастыруға және білім беру процесінің сапасын арттыруға ықпал етеді.

Сонымен қатар жасанды интеллект балалардың танымдық, тілдік, шығармашылық және зерттеушілік қабілеттерін дамытуға бағытталған заманауи білім беру ортасын қалыптастыруға жағдай жасайды. AI технологиялары көрнекіліктерді әзірлеу, ертегілер мен әнімелер құрастыру, суреттер жасау, интерактивті тапсырмалар дайындау және оқу қызметін түрлендіру арқылы балалардың оқу әрекетіне деген қызығушылығын арттырады.

Дегенмен жасанды интеллект құралдарын мектепке дейінгі ұйымдарда қолдану педагогикалық мақсатқа сай, баланың жас ерекшеліктерін, қауіпсіздігін және этикалық талаптарды ескере отырып ұйымдастырылуы тиіс. Сондықтан тәрбиешілердің AI құралдарын орынды тандау, оларды тиімді пайдалану әдістемесін меңгеруі және оқу-тәрбие процесіне дұрыс кіріктіру жолдарын білуі ерекше маңызға ие.

Осы әдістемелік құралдың өзектілігі мектепке дейінгі ұйым педагогтеріне жасанды интеллект құралдарын тиімді қолданудың теориялық негіздерін, практикалық тәсілдерін және әдістемелік ұсынымдарын ұсынуымен айқындалады. Құрал тәрбиешілердің цифрлық құзыреттілігін арттыруға, инновациялық педагогикалық тәжірибені дамытуға және мектепке дейінгі білім беру сапасын жетілдіруге бағытталған.

МАҚСАТЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

Мақсаты:

Осы әдістемелік құралдың мақсаты – мектепке дейінгі білім беру ұйымдары педагогтерінің жасанды интеллект құралдарын тиімді және қауіпсіз қолдану бойынша кәсіби құзыреттілігін арттыру, оқу-тәрбие процесін цифрлық технологиялар арқылы

жетілдіру және балалардың жан-жақты дамуына ықпал ететін заманауи педагогикалық тәжірибелерді ұсыну.

Міндеттері:

- ❖ мектепке дейінгі білім беру процесінде жасанды интеллект ұғымы мен оның мүмкіндіктерін теориялық тұрғыдан негіздеу;
- ❖ тәрбиешінің кәсіби қызметінде қолдануға болатын негізгі AI құралдарын таныстыру;
- ❖ оқу қызметін жоспарлау, ұйымдастыру және өткізу барысында жасанды интеллект технологияларын тиімді қолдану жолдарын көрсету;
- ❖ балалардың танымдық, тілдік, шығармашылық және әлеуметтік дағдыларын дамытуға AI құралдарын пайдалану әдістерін ұсыну;
- ❖ жеке және инклюзивті білім беруді жүзеге асыруда жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану ерекшеліктерін айқындау;
- ❖ дидактикалық және көрнекі материалдарды әзірлеуде жасанды интеллектті қолданудың практикалық тәсілдерін көрсету;
- ❖ тәрбиешінің цифрлық құзыреттілігін арттыруға бағытталған әдістемелік ұсынымдар беру;
- ❖ жасанды интеллект құралдарын қолданудағы қауіпсіздік, этикалық және педагогикалық талаптарды түсіндіру;
- ❖ ата-аналармен өзара әрекеттестікте AI технологияларын тиімді пайдалану жолдарын ұсыну;
- ❖ мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық білім беру ортасын қалыптастыруға ықпал ету.

ОҚУ ЖОСПАРЫНДАҒЫ ОРНЫ

Осы әдістемелік құрал мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру барысында педагогтердің кәсіби қызметін қолдауға арналған қосымша әдістемелік ресурс болып табылады. Құралдың мазмұны оқу-тәрбие процесінің барлық негізгі бағыттарымен тығыз байланыста қарастырылып, білім беру сапаларының кіріктірілуін қамтамасыз етуге бағытталған.

Әдістемелік құрал «Коммуникация», «Таным», «Шығармашылық», «Әлеумет» және «Денсаулық» білім беру сапалары аясында ұйымдастырылатын оқу қызметтерін жоспарлау мен өткізу кезінде қолдануға ұсынылады. Жасанды интеллект құралдары арқылы әзірленген материалдар балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыруға, оқу қызметінің мазмұнын байытуға және оны заманауи цифрлық ресурстармен толықтыруға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар бұл құрал вариативтік компонент шеңберінде педагогтің шығармашылық қызметін қолдай отырып, оқу жоспарын түрлендіруге, жеке және топтық жұмысты ұйымдастыруға, сондай-ақ инклюзивті білім беру талаптарын ескеруге жағдай жасайды. Жасанды интеллект технологияларын қолдану оқу процесін жоспарлау кезеңінен бастап оны талдау мен рефлексия жасауға дейінгі барлық кезеңдерде педагогтің жұмысын оңтайландырады.

Осылайша, әдістемелік құрал мектепке дейінгі ұйымдардың оқу жоспарын жүзеге асыруда қосымша әдістемелік қолдау құралы ретінде қарастырылып, педагогтің цифрлық және кәсіби құзыреттілігін арттыруға бағытталған.

ПРАКТИКАЛЫҚ МАНЫЗДЫЛЫҒЫ

Осы әдістемелік құралдың практикалық маңыздылығы мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындағы педагогтердің күнделікті оқу-тәрбие процесінде жасанды интеллект құралдарын тиімді және мақсатты қолдануына нақты әдістемелік қолдау көрсетуімен айкындалады.

Құрал тәрбиешінің кәсіби қызметін жеңілдетуге бағытталған нақты практикалық шешімдер ұсынады. Атап айтқанда, оқу қызметін жоспарлау, дидактикалық және көрнекі материалдарды әзірлеу, ертегілер мен ойын тапсырмаларын құрастыру, балалардың қызығушылығын арттыратын интерактивті мазмұн жасау сияқты жұмыстарды AI технологиялары арқылы жылдам әрі сапалы орындауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар әдістемелік құрал балалардың жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып, сараланған тапсырмалар дайындауға, инклюзивті білім беру жағдайында әр баламен жеке жұмыс жүргізуге және оқу процесін дараландыруға жағдай жасайды. Бұл педагогке әр баланың даму динамикасын бақылауға және оқу нәтижелерін жүйелі түрде талдауға мүмкіндік береді.

Практикалық тұрғыдан алғанда, құралда ұсынылған жасанды интеллект негізіндегі әдістер мен үлгілер тәрбиешінің шығармашылық әлеуетін арттырып, оқу қызметін түрлендіруге, оны қызықты әрі тиімді ұйымдастыруға ықпал етеді. AI құралдарын қолдану арқылы оқу процесі тек ақпарат берумен шектелмей, баланың танымдық белсенділігін, зерттеушілік қабілетін және шығармашылық ойлауын дамытуға бағытталды.

Сонымен бірге әдістемелік құрал ата-аналармен өзара әрекеттестікті күшейтуге де практикалық мүмкіндік береді. Жасанды интеллект көмегімен дайындалған ақпараттық

материалдар, ұсыныстар мен кері байланыс құралдары ата-аналардың баланың дамуына белсенді қатысуына жағдай жасайды.

Осылайша, әдістемелік құралдың практикалық маңыздылығы мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің кәсіби қызметін жетілдіруге, оқу-тәрбие процесінің сапасын арттыруға және заманауи цифрлық білім беру талаптарына сай инновациялық педагогикалық тәжірибені енгізуге бағытталуымен сипатталады.

КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕ

Осы әдістемелік құралды мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының педагогтері тәжірибеде қолдану нәтижесінде бірқатар он өзгерістер мен нақты нәтижелерге қол жеткізу күтіледі.

Ең алдымен, тәрбиешілердің жасанды интеллект құралдарын тиімді пайдалану бойынша кәсіби құзыреттілігі артады. Педагогтер оқу қызметін жоспарлау, ұйымдастыру және талдау барысында заманауи цифрлық технологияларды саналы әрі мақсатты қолдана алатын болады.

Сонымен қатар оқу-тәрбие процесінің сапасы жақсарады. Жасанды интеллект көмегімен әзірленген дидактикалық материалдар, көрнекіліктер, ойындар мен тапсырмалар балалардың қызығушылығын арттырып, олардың оқу әрекетіне белсенді қатысуына ықпал етеді.

Балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып оқытуды дараландыру мүмкіндігі кеңейеді. Бұл әр баланың даму қарқынына сәйкес тапсырмалар беруге, олардың танымдық, тілдік және шығармашылық қабілеттерін тиімді дамытуға жағдай жасайды.

Инклюзивті білім беру жағдайында да он нәтижелер күтіледі. Жасанды интеллект құралдары ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмысты жеңілдетіп, олардың оқу процесіне толыққанды қатысуына мүмкіндік береді.

Сонымен бірге педагогтің шығармашылық белсенділігі артып, оқу қызметін ұйымдастыруда жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану мүмкіндігі кеңейеді. Бұл білім беру процесін қызықты, мазмұнды және нәтижелі етуге ықпал етеді.

Ата-аналармен өзара байланыс та нығая түседі. Жасанды интеллект негізінде дайындалған ақпараттық және әдістемелік материалдар ата-аналардың баланың дамуына белсенді қатысуына және педагогпен тиімді кері байланыс орнатуына жағдай жасайды.

Жалпы алғанда, әдістемелік құралды қолдану мектепке дейінгі білім беру сапасын арттыруға, цифрлық білім беру ортасын дамытуға және заманауи педагогикалық тәжірибені енгізуге мүмкіндік береді.

1. Жасанды интеллектті мектепке дейінгі білім беру процесіне енгізудің теориялық негіздері

1.1. Жасанды интеллект ұғымы және оның білім беру саласындағы рөлі

Жасанды интеллект (ЖИ) – адам интеллектісіне тән ойлау, талдау, шешім қабылдау, үйрену және бейімделу қабілеттерін компьютерлік жүйелер мен бағдарламалық қамтамасыз ету арқылы модельдеуге бағытталған ақпараттық технологиялар саласы. Жасанды интеллект үлкен көлемдегі деректерді өңдеу, заңдылықтарды анықтау, болжам жасау және белгілі бір міндеттерді автоматтандыру арқылы жұмыс істейді.

Қазіргі таңда жасанды интеллект тек техникалық салада ғана емес, сонымен қатар білім беру жүйесінде де кеңінен қолданылуда. Білім беру саласындағы жасанды интеллект оқыту үдерісін жетілдіруге, педагогтің кәсіби қызметін онтайландыруға және білім алушылардың жеке қажеттіліктерін ескеруге мүмкіндік беретін маңызды құрал ретінде қарастырылады.

Жасанды интеллекттің білім беру саласындағы негізгі рөлі – оқу процесін дараландыру және бейімдеу. Яғни әрбір білім алушының қабілеті, оқу қарқыны және қызығушылығы ескеріле отырып, оқу материалдарын ұсыну мүмкіндігі артады. Бұл әсіресе мектепке дейінгі білім беру кезеңінде өте маңызды, себебі бұл жастағы балалардың даму ерекшеліктері әртүрлі және оқу әрекеті ойын арқылы жүзеге асады.

Сонымен қатар жасанды интеллект педагогтің жұмысын жеңілдетеді. Ол оқу-әдістемелік материалдарды дайындауға, көрнекіліктер жасауға, оқу қызметін жоспарлауға және балалардың даму динамикасын бақылауға көмектеседі. Бұл

тәрбиешінің уақытын үнемдеп, шығармашылық және тәрбиелік жұмысқа көбірек көңіл бөлуіне мүмкіндік береді.

Білім беру үдерісінде жасанды интеллект интерактивті және қызықты оқу ортасын қалыптастыруға ықпал етеді. Мысалы, балаларға арналған цифрлық ойындар, мультимедиялық тапсырмалар, интерактивті ертегілер мен бейнелер оқу процесін тартымды етеді және баланың танымдық белсенділігін арттырады.

Дегенмен жасанды интеллектті білім беру саласында қолдану педагогикалық мақсатқа сай және ғылыми негізделген болуы тиіс. Ол тәрбиешінің орнын алмастырмайды, керісінше оның кәсіби қызметін қолдайтын қосымша құрал ретінде қызмет етеді. Сондықтан жасанды интеллектті тиімді пайдалану педагогтің цифрлық құзыреттілігіне және әдістемелік сауаттылығына тікелей байланысты.

Қорытындылай келе, жасанды интеллект білім беру саласында оқу процесін жаңғыртуға, оның сапасын арттыруға және білім алушылардың жеке дамуын қолдауға бағытталған заманауи технологиялық құрал ретінде маңызды рөл атқарады.

1.2. Мектепке дейінгі білім беруде цифрлық трансформацияның маңызы

Цифрлық трансформация – қоғамның барлық салаларында, соның ішінде білім беру жүйесінде де ақпараттық-коммуникациялық технологияларды кешенді түрде енгізу және оларды тиімді пайдалану арқылы сапалы өзгерістерге қол жеткізу үдерісі. Мектепке дейінгі білім беру жүйесінде цифрлық трансформация оқу-тәрбие процесін жаңғыртуға, оның қолжетімділігін арттыруға және білім беру сапасын жетілдіруге бағытталған маңызды фактор болып табылады.

Мектепке дейінгі кезең – баланың алғашқы әлеуметтік тәжірибесі қалыптасатын, танымдық белсенділігі дамитын және негізгі дағдылары қалыптасатын ерекше кезең. Осы кезеңде цифрлық технологияларды орындау қолдану баланың қызығушылығын арттырып, оқу әрекетін ойын арқылы ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Цифрлық құралдар балалардың қабылдау ерекшеліктеріне сай көрнекілік, дыбыстық және интерактивті материалдарды ұсыну арқылы оқу процесін тиімді етеді.

Цифрлық трансформацияның мектепке дейінгі білім берудегі маңызды бағыттарының бірі – оқу-тәрбие процесін дараландыру. Заманауи цифрлық технологиялар әр баланың даму деңгейін, қызығушылығын және оқу қарқынын ескере отырып, жеке білім беру траекториясын құруға мүмкіндік береді. Бұл әсіресе инклюзивті білім беру жағдайында ерекше маңғы ие, себебі әртүрлі білім беру қажеттіліктері бар балаларға тең мүмкіндік жасауға жағдай туғызады.

Сонымен қатар цифрлық трансформация педагогтің кәсіби қызметін жеңілдетуге ықпал етеді. Электрондық ресурстар, цифрлық платформалар және автоматтандырылған жүйелер тәрбиешіге оқу қызметін жоспарлау, дидактикалық материалдар дайындау, балалардың даму динамикасын бақылау және ата-аналармен кері байланыс орнату жұмыстарын тиімді ұйымдастыруға көмектеседі. Бұл педагогтің уақытын үнемдеп, оның шығармашылық және тәрбиелік қызметіне көбірек көңіл бөлуіне мүмкіндік береді.

Мектепке дейінгі білім беруде цифрлық технологияларды қолдану балалардың танымдық, тілдік және шығармашылық қабілеттерін дамытуға да он әсер етеді. Интерактивті ойындар, мультимедиялық тапсырмалар, анимациялық материалдар және

білім беру қосымшалары балалардың оқу процесіне белсенді қатысуын қамтамасыз етеді және олардың оқу мотивациясын арттырады.

Алайда цифрлық трансформацияны енгізу барысында баланың жас ерекшеліктері, психологиялық дамуы және денсаулығы міндетті түрде ескерілуі қажет. Цифрлық құралдарды шамадан тыс қолдану емес, керісінше педагогикалық мақсатқа сай, жүйелі және қауіпсіз түрде пайдалану маңызды. Бұл ретте тәрбиешінің цифрлық құзыреттілігі мен әдістемелік дайындығы шешуші рөл атқарады.

Қорытындылай келе, мектепке дейінгі білім берудегі цифрлық трансформация оқу-тәрбие процесін жаңғыртуға, білім беру сапасын арттыруға және баланың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасауға бағытталған маңызды үдеріс болып табылады.

1.3. Жасанды интеллекттің қолданудың педагогикалық қағидағтары мен мүмкіндіктері

Жасанды интеллект (ЖИ) технологияларын мектепке дейінгі білім беру процесіне енгізу педагогикалық тұрғыдан негізделген қағидағтарға сүйенуді талап етеді. Себебі бұл кезеңде баланың психофизиологиялық дамуы, эмоционалдық тұрақтылығы және танымдық қабылдау ерекшеліктері ерекше маңғы ие. Сондықтан жасанды интеллект құралдарын қолдану тек техникалық мүмкіндік ретінде емес, педагогикалық мақсатқа бағытталған жүйелі үдеріс ретінде қарастырылуы тиіс.

Жасанды интеллекттің қолданудың негізгі педагогикалық қағидағтарының бірі – баланың жас және жеке ерекшеліктерін ескеру қағидағы. Бұл қағидағқа сәйкес AI құралдары баланың

даму деңгейіне, қызғыштылығына және оқу қарқынына бейімделіп қолданылуы қажет. Мектепке дейінгі жастағы балалар үшін күрделі ақпаратты жеңілдету, көрнекілік пен ойын элементтерін күшейту маңызды болып табылады.

Екінші маңызды қағидат – гуманистік бағыттылық қағидаты. Жасанды интеллект педагогтің орнын алмастырмайды, керісінше оның көмекші құралы ретінде қызмет етеді. Білім беру процесінің орталығында әрқашан бала мен педагог арасындағы тірі қарым-қатынас сақталуы тиіс. Ал тек оқу мазмұнын байытуға, ұйымдастыруды жеңілдетуге және шығармашылық мүмкіндіктерді кеңейтуге бағытталады.

Үшінші қағидат – қауіпсіздік және этикалық сәйкестік қағидаты. Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында қолданылатын барлық жасанды интеллект құралдары балалардың психологиялық және ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз етуі қажет. Сонымен қатар дербес деректерді қорғау, мазмұнның жас ерекшелігіне сәйкестігі және цифрлық ортадағы этикалық нормалар қатаң сақталуы тиіс.

Төртінші қағидат – дараландыру және саралау қағидаты. Жасанды интеллект әр баланың жеке білім беру траекториясын құруға мүмкіндік береді. Бұл қағидат оқу тапсырмаларын күрделілік деңгейі бойынша бейімдеуге, қосымша қолдауды қажет ететін балалармен жеке жұмыс ұйымдастыруға және дарынды балалардың қабілетін дамытуға жағдай жасайды.

Бесінші қағидат – ойын арқылы оқыту қағидаты. Мектепке дейінгі жастағы балалардың негізгі іс-әрекеті ойын болғандықтан, жасанды интеллект құралдары ойындық форматта қолданылуы тиіс. Интерактивті тапсырмалар, мультимедиялық

ертегілер, виртуалды кейіпкерлер мен дамыту ойындары баланың оқу мотивациясын арттырады.

Жасанды интеллектті қолданудың мүмкіндіктері мектепке дейінгі білім беру процесінде кең ауқымды қамтиды. Біріншіден, АІ тәрбиешіге оқу қызметін жоспарлау мен ұйымдастыруда көмек көрсетеді: сабақ сценарийлерін құрастыру, дидактикалық материалдар дайындау және оқу мазмұнын түрлендіру. Екіншіден, балалардың танымдық белсенділігін арттыруға бағытталған интерактивті құралдарды ұсынады. Үшіншіден, тілдік, шығармашылық және логикалық қабілеттерді дамытуға арналған жеке тапсырмалар әзірлеуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар жасанды интеллект инклюзивті білім беруде де маңызды рөл атқарады. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін бейімделген тапсырмалар, виртуалды және аудиалды қолдау құралдары оқу процесін жеңілдетеді және олардың әлеуетін толық ашуға ықпал етеді.

Қорытындылай келе, жасанды интеллектті мектепке дейінгі білім беру процесінде қолдану педагогикалық қағидаттарға негізделген жағдайда ғана тиімді болады. Ол тәрбиешінің кәсіби қызметін жетілдіруге, оқу-тәрбие процесін дараландыруға және балалардың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді.

1.4. Мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс барысында жасанды интеллектті қолданудың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері

Мектеп жасына дейінгі кезең – баланың тұлғалық, танымдық, эмоционалдық және әлеуметтік дамуының ең маңызды кезеңдерінің бірі. Бұл жаста балалар қоршаған ортаны негізінен

ойын, бақылау, тәжірибе жасау және ересектермен қарым-қатынас арқылы таниды. Сондықтан жасанды интеллект (АІ) технологияларын мектепке дейінгі білім беру процесіне енгізу кезінде балалардың жас және психологиялық ерекшеліктерін, танымдық даму деңгейін, эмоциялық жай-күйін және жеке қажеттіліктерін ескеру ерекше маңызды.

Жасанды интеллект мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиешінің орнын алмастыратын құрал емес, керісінше педагогтің жұмысын жеңілдететін, оқу-тәрбие процесінің тиімділігін арттыратын көмекші құрал ретінде қарастырылуы тиіс. Баланың жан-жақты дамуы ең алдымен тәрбиешімен және құрдастарымен тікелей қарым-қатынас жасау арқылы жүзеге асады. Сондықтан АІ технологияларын қолдануда «цифрлық құрал – көмекші, педагог – жетекші» қағидаты сақталуы қажет.

Психологиялық тұрғыдан мектеп жасына дейінгі балалардың зейіні тұрақсыз, қабылдауы көрнекі-бейнелік сипатта, есте сақтауы көбіне еріксіз болады. Осы ерекшеліктерді ескере отырып, АІ негізіндегі материалдар түрлі-түсті, көрнекі, қысқа әрі түсінікті болуы, ойын элементтерімен толықтырылуы қажет. Сонымен қатар балалардың қызығушылығын арттыратын дыбыстық сүйемелдеу, анимация, интерактивті тапсырмалар және бейнелік материалдар қолданылғаны тиімді.

Жасанды интеллект арқылы әр баланың даму ерекшелігіне сәйкес жеке оқу тапсырмаларын дайындауға мүмкіндік туады. Кейбір балалар материалды тез меңгерсе, енді біреулеріне қосымша түсіндіру немесе қайталау қажет болуы мүмкін. АІ құралдары баланың даму қарқынына қарай тапсырмаларды саралап ұсынуға, олардың қызығушылығына сәйкес оқу материалдарын бейімдеуге мүмкіндік береді. Бұл өз кезегінде

баланың оқу мотивациясын арттырып, өз мүмкіндігіне деген сенімін қалыптастырады.

Педагогикалық тұрғыдан АІ технологиялары оқытудың тұлғаға бағдарланған, ойын арқылы оқыту, дамыта оқыту және құзыреттілікке негізделген тәсілдерін жүзеге асыруға ықпал етеді. Тәрбиеші жасанды интеллекттің көмегімен оқу қызметінің жоспарын құрып, көрнекіліктер әзірлеп, ойындар, ертегілер, тапсырмалар мен шығармашылық жұмыстарды жылдам дайындай алады. Бұл педагогтің шығармашылық әлеуетін арттырып, уақытын тиімді пайдалануға жағдай жасайды.

Балалардың эмоциялық дамуын қолдау барысында АІ құралдарын қолдануда ерекше сақтық қажет. Экран алдында ұзақ уақыт отыру баланың көру қабілетіне, қимыл белсенділігіне және психозэмоционалдық жағдайына кері әсер етуі мүмкін. Сондықтан цифрлық құралдарды пайдалану уақыты санитарлық талаптарға сәйкес қысқа мерзіммен шектелуі және міндетті түрде қимылды ойындармен, шығармашылық әрекеттермен және тікелей қарым-қатынаспен алмастырылып отыруы тиіс.

Мектепке дейінгі жаста тіл дамыту ерекше орын алады. Жасанды интеллект негізіндегі платформалар балалардың сөздік қорын байытуға, дұрыс дыбыстауға, байланыстырып сөйлеуге және тыңдау мәдениетін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мысалы, АІ көмегімен балаларға арналған ертегілер, жұмбақтар, жаңылтпаштар, әңгімелер немесе сурет бойынша әңгіме құрастыру тапсырмалары әзірленеді. Дегенмен тілдік қарым-қатынастың негізгі көзі ретінде тәрбиеші мен ата-ананың жанды сөзі әрдайым басым болуы қажет.

Жасанды интеллект балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға да мүмкіндік береді. Балалардың қиялы

бойынша суреттерді генерациялау, ертегі кейіпкерлерін құрастыру, музыкалық сүйемелдеулер дайындау немесе шығармашылық тапсырмалар әзірлеу олардың қиялын, эстетикалық талғамын және шығармашылық ойлауын дамытуға ықпал етеді. Бұл жұмыстар міндетті түрде тәрбиешінің басшылығымен ұйымдастырылып, балалардың өздігінен ойлауына жағдай жасауы тиіс.

Инклюзивті білім беру жағдайында AI технологиялары ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларға қолжетімді білім беру ортасын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мәтінді дыбыстау, сөйлеуді мәтінге айналыру, суреттер арқылы түсіндіру, жеке оқу карқынына бейімделген тапсырмалар ұсыну сияқты мүмкіндіктер ар баланың білім алуына қолдау көрсетеді.

Сонымен қатар жасанды интеллектіні қолдануда ақпараттық қауіпсіздік пен цифрлық этика қағидаларын сақтау маңызды. Балалардың жеке мәліметтері қорғалуы, қауіпсіз платформалар қолданылуы, авторлық құқық талаптары сақталуы және жас ерекшелігіне сәйкес келетін цифрлық контент таңдалуы қажет. Тәрбиеші AI ұсынған материалдардың дұрыстығын тексеріп, оларды балалардың жас ерекшеліктеріне бейімдеп пайдалануы тиіс.

Осылайша, мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс барысында жасанды интеллектіні тиімді қолдану психологиялық-педагогикалық заңдылықтарды сақтауға, баланың жеке ерекшеліктерін ескеруге және цифрлық технологияларды педагогикалық мақсатқа сай үйлесімді пайдалануға негізделеді. Жасанды интеллект тәрбиешінің кәсіби қызметін қолдайтын заманауи құрал ретінде балалардың танымдық белсенділігін, шығармашылығын, тілдік және әлеуметтік дағдыларын дамытуға елеулі үлес қоса алады.

2. Балабақшадағы білім беру процесіне жасанды интеллект элементтерін кіріктіру

Мектепке дейінгі білім беру жүйесінде жасанды интеллект (ЖИ) элементтерін тиімді қолдану тәрбиешінің кәсіби қызметін жетілдіруге, оқу-тәрбие процесін оңтайландыруға және балалардың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді. ЖИ технологиялары білім беру мазмұнын түрлендіріп қана қоймай, педагогтің күнделікті жұмысын жеңілдететін маңызды цифрлық құрал ретінде қарастырылады.

Жасанды интеллект элементтерін балабақшадағы білім беру процесіне кіріктіру тәрбиешінің жоспарлау, ұйымдастыру, талдау және бағалау қызметтерін автоматтандыруға, сондай-ақ оқу материалдарын жедел әрі сапалы дайындауға ықпал етеді. Бұл өз кезегінде педагогтің шығармашылық әлеуетін арттырып, балалармен тікелей жұмысқа көбірек уақыт бөлуіне мүмкіндік береді.

ЖИ технологиялары оқу қызметін дараландыруға, әр баланың даму деңгейіне сәйкес тапсырмалар ұсынуға және оқу процесін қызықты әрі интерактивті етуге жағдай жасайды. Сонымен қатар олар көрнекі материалдар, ойындар, ертегілер және дамыту тапсырмаларын құрастыруда тиімді көмекші құрал болып табылады.

2.1. Тәрбиешінің жұмысын жеңілдететін жасанды интеллект құралдары

Қазіргі таңда жасанды интеллект негізінде жұмыс істейтін цифрлық құралдар тәрбиешінің кәсіби қызметін айтарлықтай жеңілдетіп, оқу-тәрбие процесінің сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Бұл құралдар педагогтің уақытын үнемдеп,

шығармашылық және әдістемелік жұмысқа көбірек көңіл бөлуіне жағдай жасайды.

Ең алдымен, мәтін генерациялайтын ЖИ құралдары (мысалы, ChatGPT, Gemini және т.б.) тәрбиешіге оқу қызметінің жоспарларын, ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінің концептілерін, ертегілер мен әңгімелерді, ата-аналарға арналған ақпараттық мәтіндерді жылдам дайындауға көмектеседі. Мұндай құралдар педагогтің идеяларын толықтырып, мазмұнды құрылымдауға және әдістемелік материалдарды байытуға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар визуалды контент жасайтын жасанды интеллект сервистері (мысалы, сурет генераторлары) көрнекі материалдарды, карточкаларды, плакаттарды және дидактикалық құралдарды әзірлеуде тиімді қолданылады. Бұл бағалардың қабылдау ерекшеліктеріне сай көрнекі әрі тартымды оқу ортасын қалыптастыруға ықпал етеді.

Аудио және бейне контентті өңдейтін ЖИ құралдары да тәрбиешінің жұмысын жеңілдетеді. Олар ертегілерді дыбыстау, қысқа бейнероликтер жасау, оқу материалдарын мультимедиялық форматқа келтіру сияқты міндеттерді орындауға мүмкіндік береді. Бұл бағалардың қызығушылығын арттырып, оқу процесін ойын түрінде ұйымдастыруға жағдай жасайды.

Сонымен қатар автоматтандырылған бағалау және бақылау жүйелері тәрбиешіге бағалардың даму динамикасын қадағалауға көмектеседі. ЖИ негізіндегі қосымшалар бағаның жетістіктерін тіркеп, оның жеке даму траекториясын анықтауға мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект құралдарының тағы бір маңызды бағыты – ұйымдастырушылық жұмыс. Күнгізбелік-тақырыптық

жоспарлау, іс-шараларды ұйымдастыру, есеп беру құжаттарын дайындау сияқты әкімшілік міндеттерді автоматтандыру арқылы тәрбиешінің жүктемесі азаяды.

Қорытындылай келе, жасанды интеллект құралдары тәрбиешінің орнын алмастырмайды, керісінше оның кәсіби қызметін қолдайтын және жетілдіретін көмекші технология ретінде қызмет етеді. Оларды тиімді пайдалану балабақшадағы білім беру процесінің сапасын арттырып, педагогтің шығармашылық әлеуетін дамытуға мүмкіндік береді.

2.2. Жасанды интеллект көмегімен оқу қызметін жоспарлау және ұйымдастыру

Мектепке дейінгі білім беру ұйымында оқу қызметін тиімді жоспарлау – тәрбиешінің негізгі кәсіби міндеттерінің бірі. Жоспарлау барысында мемлекеттік білім беру стандарты, үлгілік оқу бағдарламасы, тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктері мен жеке қажеттіліктері ескеріледі. Осы үдерісте жасанды интеллект (AI) технологиялары тәрбиешіге оқу-тәрбие жұмысын сапалы әрі тиімді ұйымдастыруға көмектеседі.

Жасанды интеллект оқу қызметінің тақырыбын, мақсатын, күтілетін нәтижелерін, ойындар мен тапсырмаларды қысқа уақыт ішінде әзірлеуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар оқу материалдарын балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес бейімдеп, көрнекіліктер, шығармашылық тапсырмалар және рефлексия әдістерін ұсынады. Бұл педагогтің уақытын үнемдеп, шығармашылық жұмысына көбірек көңіл бөлуіне жағдай жасайды.

АІ құралдары оқу қызметінің барлық кезеңдерін жоспарлауға көмектеседі. Ұйымдастыру кезеңінде қызығушылықты арттыратын жұмбақтар мен ойындар, негізгі бөлімде тәжірибелер, дидактикалық тапсырмалар мен шығармашылық жұмыстар, ал қорытынды бөлімде білімді бекітуге арналған сұрақтар мен бағалау әдістері ұсынылады.

Жасанды интеллекттің маңызды артықшылықтарының бірі – оқу тапсырмаларын саралау мүмкіндігі. Ол балалардың жасына, қабілетіне және даму деңгейіне сәйкес күрделілігі әртүрлі тапсырмалар дайындап, тұлғаға бағытталған оқытуды жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Тәрбиеші АІ құралдарын тиімді пайдалану үшін нақты сұраныс (промпт) құрастыра білуі қажет. Мысалы:

- ❖ «5 жастағы балаларға арналған "Жыл мезгілдері" тақырыбында оқу қызметінің жоспарын құрастыр.»
- ❖ «Ортанғы топқа арналған "Жабайы жануарлар" тақырыбында дидактикалық ойындар ұсын.»
- ❖ «Мектепалды тобына арналған шығармашылық тапсырмалар әзірле.»

АІ сондай-ақ презентациялар, карточкалар, суреттер, ертегілер және интерактивті тапсырмалар дайындауға көмектеседі. Бұл оқу қызметін қызықты әрі көрнекі ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

АІ көмегімен оқу қызметін жоспарлау кезеңдері

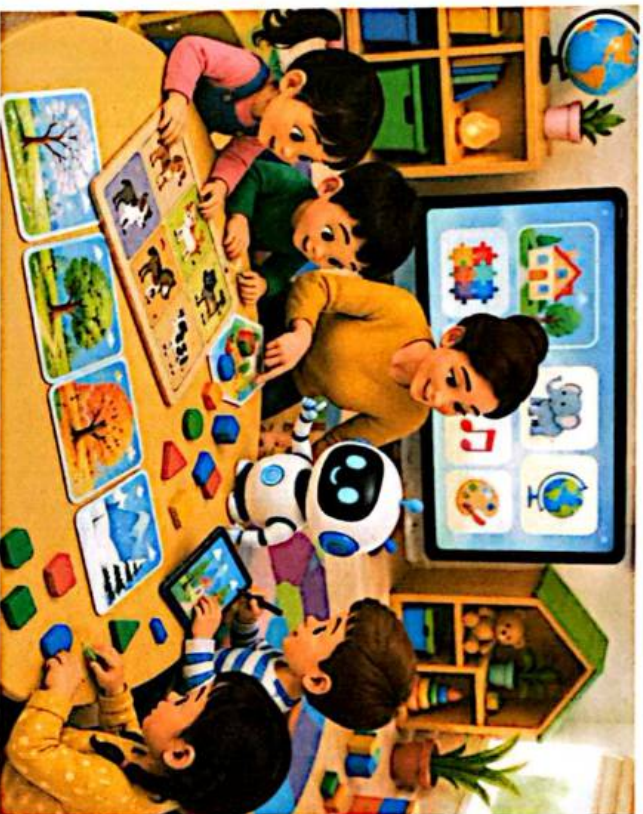
Кезең	АІ мүмкіндігі	Тәрбиешінің әрекеті
Тақырып пен мақсат	Жоспар мен оқу мақсаттарын ұсынады	Бағдарламаға сәйкестендіреді
Негізгі бөлім	Ойындар мен тапсырмалар құрастырады	Балалардың деңгейіне бейімдейді
Көрнекілік	Сурет, презентация дайындайды	Қажетті материалдарды таңдайды
Бағалау	Рефлексия және бақылау тапсырмаларын ұсынады	Балалардың жетістігін бағалайды

Қорытындылай келе, жасанды интеллект оқу қызметін жоспарлау мен ұйымдастыруда тәрбиешіге тиімді көмек көрсететін заманауи құрал болып табылады. Ол уақытты үнемдеуге, оқу материалдарының сапасын арттыруға және әр баланың жеке ерекшеліктеріне сәйкес білім беру процесін ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Дегенмен АІ ұсынған материалдар тәрбиеші тарапынан міндетті түрде сараланып, балалардың жас ерекшеліктеріне бейімделіп қолданылуы қажет.

2.3. Ойын технологияларында жасанды интеллект элементтерін пайдалану

Мектепке дейінгі жаста ойын – баланың негізгі әрекеті және қоршаған ортаны танудың тиімді құралы. Сондықтан жасанды интеллект (АІ) технологияларын ойын арқылы оқыту үдерісіне кіріктіру балалардың танымдық белсенділігін, қызығушылығын

және шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. AI элементтері ойындарды мазмұнды, көрнекі және балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес ұйымдастыруға көмектеседі.

Жасанды интеллекттің көмегімен тәрбиеші оқу тақырыбына сәйкес дидактикалық ойындар, логикалық тапсырмалар, жұмбақтар, ертегілер, сюжеттік-рөлдік ойындардың сценарийлері мен шығармашылық тапсырмаларды қысқа уақыт ішінде дайындай алады. Сонымен қатар AI түрлі суреттер, карточкалар және ойынға қажетті көрнекіліктерді әзірлеуге мүмкіндік береді.

Мысалы, «Үй жануарлары» тақырыбында AI әр жануардың суретін, дауысын, сипаттамасын және оған байланысты ойын тапсырмаларын ұсына алады. Ал «Жыл мезгілдері» тақырыбында

суреттерді сәйкестендіру, артық затты табу немесе логикалық тізбекті жалғастыру сияқты ойындар әзірленеді.

AI технологиялары балалардың қызығушылығына және даму деңгейіне қарай ойын тапсырмаларын саралап ұсынуға мүмкіндік береді. Бұл әр баланың өз қабілетіне сәйкес тапсырманы орындауына жағдай жасап, оқу мотивациясын арттырады.

Жасанды интеллект арқылы ұйымдастырылатын ойындардың негізгі бағыттары:

- ❖ дидактикалық ойындар;
- ❖ логикалық және танымдық тапсырмалар;
- ❖ тіл дамыту ойындары;
- ❖ шығармашылық ойындар;
- ❖ сурет бойынша әңгіме құрастыру;
- ❖ ертегі кейіпкерлерімен интерактивті ойындар.

Сонымен қатар AI тәрбиешіге ұлттық ойындарды жанаша мазмұнда ұйымдастыруға көмектеседі. Мысалы, қазақ халық ертегілерінің кейіпкерлері бейнеленген суреттер немесе ұлттық ойындарға арналған көрнекіліктер дайындауға болады.

Алайда ойын барысында жасанды интеллект тек көмекші құрал ретінде қолданылуы тиіс. Негізгі рөл тәрбиешіге беріледі, өйткені ойынның тәрбиелік және дамытушылық әсері педагогтің бағыттауы арқылы жүзеге асады. Экран алдында ұзақ уақыт жұмыс істеуге жол берілмей, AI элементтері қимылды, шығармашылық және дәстүрлі ойындармен ұштастырылып қолданылғаны дұрыс.

Ойын технологияларында AI қолдану мысалдары

Ойын түрі	AI мүмкіндігі	Нәтижесі
Дидактикалық ойын	Карточкалар мен тапсырмалар құрастыру	Танымдық қабілет дамиды
Тіл дамыту ойыны	Ертегі, жұмбақ, әңгіме дайындау	Сөздік қоры мен сөйлеуі дамиды
Логикалық ойын	Салыстыру, сәйкестендіру тапсырмаларын жасау	Логикалық ойлау қалыптасады
Шығармашылық ойын	Сурет пен кейіпкерлер генерациялау	Қиялы мен шығармашылығы дамиды

Қорыта айтқанда, ойын технологияларында жасанды интеллект элементтерін тиімді пайдалану оқу-тәрбие процесін қызықты, заманауи және нәтижелі етеді. AI құралдары ойындарды дайындауды жеңілдетіп, олардың мазмұнын байытады. Дегенмен ойынның басты мақсаты – баланың жан-жақты дамуын қамтамасыз ету болғандықтан, жасанды интеллект әрдайым тәрбиешінің кәсіби шеберлігімен үйлестіріліп қолданылуы қажет.

2.4. Танымдық, тілдік және шығармашылық әрекеттерді дамытуға арналған AI құралдары

Жасанды интеллект (AI) технологиялары мектепке дейінгі білім беру процесінде балалардың танымдық, тілдік және шығармашылық қабілеттерін дамытуға кең мүмкіндік береді. AI құралдары оқу материалдарын қызықты әрі көрнекі түрде ұсынуға, балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес тапсырмалар дайындауға және олардың шығармашылық белсенділігін арттыруға ықпал етеді.

Танымдық әрекеттерді дамытуда AI логикалық ойындар, сәйкестендіру тапсырмалары, жұмбақтар, тәжірибелер және зерттеу жұмыстарына арналған материалдарды жылдам әзірлейді. Сонымен қатар суреттер, бейнематериалдар және интерактивті жаттығулар арқылы балалардың зейінін, есте сақтауын, салыстыру, талдау және қорытынды жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

Тілдік дамуды қолдауда AI ертегілер, әңгімелер, өлеңдер, жаңылтпаштар, жұмбақтар және сөздік ойындар құрастырады. Сондай-ақ сурет бойынша әңгіме құрастыруға, диалог ұйымдастыруға және жаңа сөздерді меңгертуге арналған тапсырмалар ұсынады. Бұл балалардың сөздік қорын байытып, байланыстырып сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді.

Шығармашылық әрекеттерде AI сурет салуға арналған идеялар, кейіпкерлер бейнесі, ертегі желісі, қолөнер үлгілері және музыкалық шығармашылыққа арналған тапсырмалар әзірлей алады. Балалар өз қиялындағы кейіпкерлерді сипаттап, AI көмегімен олардың бейнесін көре алады немесе өздері құрастырған ертегіні иллюстрациялармен толықтыра алады. Мұндай жұмыстар шығармашылық ойлауын, қиялын және эстетикалық талғамын дамытады.

Мектепке дейінгі ұйымдарда кеңінен қолданылатын AI құралдарына мәтін құрастыруға арналған **ChatGPT**, көрнекілік әзірлейтін **Canva AI**, презентация дайындайтын **Gamma**, мәтінді дыбыстайтын **ElevenLabs** және интерактивті тапсырмалар жасауға мүмкіндік беретін **LearningApps** платформасы жатады. Бұл құралдар тәрбиешіге оқу материалдарын сапалы әрі қысқа уақытта дайындауға көмектеседі.

Дегенмен AI құралдарын қолдану барысында балалардың жас ерекшеліктері ескеріліп, цифрлық ресурстар дәстүрлі ойындармен, шығармашылық жұмыстармен және тәрбиешімен тікелей қарым-қатынаспен ұштастырылуы қажет.

Балалардың дамуына арналған AI құралдары

Даму бағыты	AI мүмкіндігі	Қолданылатын құралдар
Танымдық	Логикалық тапсырмалар, тәжірибелер, дидактикалық ойындар	ChatGPT, LearningApps
Тілдік	Ертегі, әңгіме, жұмбақ, жаңылтпаш құрастыру	ChatGPT, ElevenLabs
Шығармашылық	Сурет, иллюстрация, презентация,	Canva AI, Gamma

	шығармашылық тапсырмалар әзірлеу	
--	----------------------------------	--

Қорытындылай келе, жасанды интеллект құралдары балалардың танымдық, тілдік және шығармашылық қабілеттерін дамытуда тиімді көмекші құрал болып табылады. Олар оқу процесін қызықты әрі мазмұнды ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Алайда AI технологиялары тәрбиешінің кәсіби шеберлігін алмастырмайды, керісінше оны толықтырып, баланың жан-жақты дамуына қолдау көрсететін заманауи цифрлық ресурс ретінде қолданылуы тиіс.

2.5. Балалардың жеке ерекшеліктеріне сәйкес білім беру тапсырмаларын әзірлеу

Мектепке дейінгі кезеңде әр баланың даму қарқыны, қызығушылығы, қабілеті және психологиялық ерекшеліктері әртүрлі болады. Сондықтан оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда дараландыру (индивидуализация) және саралау (дифференциация) қағидаттарын қолдану ерекше маңызды. Жасанды интеллект (AI) құралдары педагогке балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқу тапсырмаларын тиімді жоспарлауға және бейімдеуге мүмкіндік береді.

AI технологиялары тәрбиешіге әр баланың даму деңгейіне сәйкес тапсырмаларды жылдам құрастыруға, күрделілік деңгейін реттеуге және оқу материалдарын түрлендіруге көмектеседі. Бұл өз кезегінде баланың оқу процесіне белсенді қатысуын арттырып, өзіне деген сенімділігін қалыптастырады.

Жеке ерекшеліктерді ескеру бағыттары

Балаларға арналған тапсырмаларды әзірлеу барысында келесі жеке ерекшеліктер назарға алынады:

- ❖ танымдық даму деңгейі (жоғары, орташа, төмен);
- ❖ тілдік даму ерекшелігі (сөйлеу белсенділігі, сөздік қоры);
- ❖ зейін тұрақтылығы және есте сақтау қабілеті;
- ❖ қызығушылықтары мен бейімділіктері;
- ❖ темперамент ерекшеліктері;
- ❖ денсаулық жағдайы және инклюзивті қажеттіліктер.

AI құралдары осы мәліметтер негізінде педагогке әртүрлі деңгейдегі тапсырмалар нұсқаларын ұсынуға мүмкіндік береді.

AI көмегімен сараланған тапсырмалар әзірлеу

Жасанды интеллект арқылы бір тақырып бойынша бірнеше деңгейдегі тапсырмалар дайындауға болады:

- ❖ **жеңіл деңгей** – қарапайым сұрақтар, сурет бойынша атау, сәйкестендіру;
- ❖ **орташа деңгей** – әңгімелеу, салыстыру, қарапайым логикалық тапсырмалар;
- ❖ **жоғары деңгей** – өз ойын айту, себеп-салдарды түсіндіру, шығармашылық тапсырмалар.

Мысалы, «Жануарлар әлемі» тақырыбында:

- ❖ бір бала жануарларды суреттен атап шығады;
- ❖ екінші бала жануарларды мекен ету ортасына қарай топтастырады;
- ❖ үшінші бала «Менің сүйікті жануарым» тақырыбында шағын әңгіме құрастырады.

AI құралдары осы тапсырмаларды автоматты түрде құрастырып, педагогке дайын нұсқалар ұсына алады.

Жеке оқу траекториясын құрастыруда AI мүмкіндіктері

Жасанды интеллект әр баланың оқу жетістіктерін талдай отырып, келесі бағыттарда қолдау көрсете алады:

- ❖ баланың әлсіз және күшті жақтарын анықтау;
- ❖ қосымша жаттығулар мен бекіту тапсырмаларын ұсыну;
- ❖ күрделілігі біртіндеп артатын тапсырмалар жүйесін құру;
- ❖ қайталау және бекіту материалдарын автоматты дайындау;
- ❖ жеке қызығушылыққа негізделген оқу мазмұнын ұсыну.

Бұл тәсіл баланың оқу мотивациясын арттырып, оның жеке қарқынымен дамуына жағдай жасайды.

Инклюзивті білім беруде AI қолдану

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс барысында AI құралдары маңызды қолдау көрсетеді. Олар:

- ❖ визуалды және аудиоматериалдарды бейімдеуге;
- ❖ қарапайым тілде түсіндірмелер дайындауға;
- ❖ көпсезімдік (multisensory) тапсырмалар құрастыруға;
- ❖ қарым-қатынас дағдыларын дамытуға арналған жаттығулар жасауға;
- ❖ жеке қолдау карталарын әзірлеуге мүмкіндік береді.

Мысалы, сөйлеу тілі баяу дамыған бала үшін AI көмегімен қысқа, қайталанатын сөйлемдер мен суреттерге негізделген тапсырмалар дайындалады.

Тәрбиеші үшін AI қолданудың тиімділігі

Балалардың жеке ерекшеліктеріне сәйкес тапсырмалар әзірлеуде AI құралдарын пайдалану:

- ❖ педагогтің уақытын үнемдейді;
- ❖ оқу мазмұнын жедел бейімдеуге мүмкіндік береді;
- ❖ әр баланың қажеттілігіне сай оқытуды қамтамасыз етеді;
- ❖ оқу процесінің сапасын арттырады;
- ❖ балалардың белсенділігі мен қызығушылығын күшейтеді.

Сонымен қатар, педагог AI ұсынған материалдарды міндетті түрде сараптап, түзетіп, нақты оқу мақсатына сәйкестендіруі қажет. Жасанды интеллект тек көмекші құрал ретінде қолданылып,

негізгі педагогикалық шешім әрқашан тәрбиеші тарапынан қабылданады.

2.6. Инклюзивті білім беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану

Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың сапалы білім алуға тең қолжетімділігін қамтамасыз ететін маңызды педагогикалық бағыт. Мектепке дейінгі ұйымда әрбір баланың жеке ерекшеліктерін, даму қарқынын және білім алу қажеттіліктерін ескеру тәрбиешінің негізгі міндеттерінің бірі болып табылады. Осы тұрғыдан алғанда жасанды интеллект (Artificial Intelligence – AI) технологиялары инклюзивті білім беруді ұйымдастыруда тиімді құрал ретінде қолданыла бастады.

Жасанды интеллект әр баланың даму ерекшеліктеріне сәйкес оқу материалдарын бейімдеуге, жеке оқу тапсырмаларын құрастыруға, оқу қарқынын реттеуге және баланың жетістіктерін жүйелі бақылауға мүмкіндік береді. Бұл әсіресе сөйлеу тілі бұзылған, есту немесе көру қабілеті шектеулі, зияткерлік дамуында ерекшеліктері бар, аутизм спектріндегі немесе назар тапшылығы мен гипербелсенділік синдромы (ADHD) бар балалармен жұмыс барысында үлкен қолдау көрсетеді.

AI құралдарының көмегімен тәрбиеші балалардың қызығушылығына сәйкес тапсырмалар дайындай алады. Мысалы, суреттерді үлкейту, мәтінді дыбыстау, пиктограммалар жасау, қарапайым тілде түсіндіру немесе визуалды нұсқаулықтар әзірлеу арқылы оқу материалын барынша қолжетімді етеді.

Инклюзивті топтарда жасанды интеллекттің келесі мүмкіндіктерін тиімді пайдалануға болады:

- ❖ әр баланың даму деңгейіне сәйкес жеке тапсырмалар құрастыру;
- ❖ мәтіндерді қарапайым тілге бейімдеу;
- ❖ суреттер мен пиктограммалар арқылы визуалды қолдау әзірлеу;
- ❖ дыбыстық сүйемелдеуі бар оқу материалдарын жасау;
- ❖ сөйлеу және тіл дамытуға арналған интерактивті жаттығулар дайындау;
- ❖ эмоционалдық жағдайды дамытуға арналған әлеуметтік оқиғалар (Social Stories) құрастыру;

- ❖ баланың оқу жетістіктерін талдап, жеке даму динамикасын бақылау.

Жасанды интеллект инклюзивті білім беруде педагогтің орнын алмастырмайды. Керісінше, ол тәрбиешінің, логопедтің, дефектологтың, психологтың және ата-ананың бірлескен жұмысын жеңілдететін көмекші құрал болып табылады. Сондықтан барлық AI арқылы ұсынылған материалдар міндетті түрде педагог тарапынан тексеріліп, баланың жасына және психологиялық ерекшеліктеріне сәйкестендірілуі қажет.

Инклюзивті білім беруде қолданылатын AI құралдарының мысалдары

AI құралы	Қолдану мақсаты
ChatGPT	Жеке тапсырмалар, әлеуметтік әңгімелер, ойындар мен жаттығулар дайындау
Microsoft Copilot	Көрнекіліктер, жоспарлар және мәтіндерді бейімдеу
Canva AI	Пиктограммалар, карточкалар және визуалды материалдар жасау
Gemini	Қарапайым тілдегі түсіндірмелер мен оқу тапсырмаларын әзірлеу
ElevenLabs немесе мәтінді дыбыстау сервистері	Мәтінді дыбыстау, тыңдалым материалдарын дайындау

Практикалық мысал

Тақырып: «Үй жануарлары»

Аутизм спектріндегі бала үшін тәрбиеші ChatGPT көмегімен қарапайым сөйлемдерден тұратын қысқа әлеуметтік әңгіме дайындайды. Canva AI арқылы әр жануардың анық суреттері мен пиктограммалары жасалады. Кейін мәтін дыбысталып, бала сурет, дыбыс және сөзді қатар қабылдай отырып жаңа ұғымдарды меңгереді. Соңында балаға жануарларды сәйкестендіру және атауын айтуға арналған жеке деңгейдегі ойын тапсырмалары ұсынылады.

Тәрбиешіге ұсыныстар

- ❖ AI құралдарын баланың жеке мүмкіндіктеріне қарай бейімдеп пайдаланыңыз.
- ❖ Экран алдындағы уақытты санитарлық талаптарға сәйкес шектеңіз.
- ❖ Цифрлық тапсырмаларды міндетті түрде дәстүрлі ойындармен және практикалық әрекеттермен ұштастырыңыз.
- ❖ Ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың жеке деректерін AI сервистеріне енгізбеңіз.
- ❖ Барлық материалдардың мазмұнын алдын ала тексеріп, баланың жас ерекшелігіне сәйкестігін бағалаңыз.
- ❖ Ата-аналармен бірлесе отырып, үй жағдайында қолдануға болатын қауіпсіз AI құралдары бойынша ұсыныстар беріңіз.

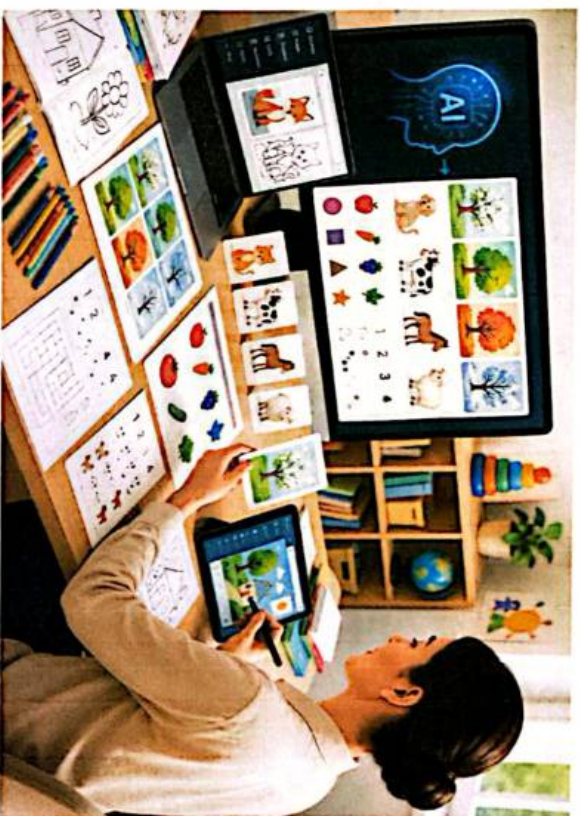
Қорытынды. Инклюзивті білім беруде жасанды интеллектті орынды пайдалану әрбір баланың білім алу мүмкіндігін кеңейтеді, оқу материалдарын даралауға жағдай жасайды және педагогтің кәсіби қызметін тиімді ұйымдастыруға көмектеседі. Дегенмен, AI тек көмекші құрал болып табылады, ал баланың жан-жақты дамуына ықпал ететін негізгі тұлға – кәсіби педагог.

3. Жасанды интеллектіні қолданудың практикалық әдістері

3.1. Жасанды интеллект арқылы көрнекілік және дидактикалық материалдар дайындау

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында көрнекілік пен дидактикалық материалдар оқу-тәрбие процесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Олар балалардың жаңа білімді жеңіл қабылдауына, қызығушылығының артуына, есте сақтау қабілетінің дамуына және танымдық белсенділігінің қалыптасуына ықпал етеді. Қазіргі таңда жасанды интеллект (Artificial Intelligence – AI) технологиялары тәрбиешілерге сапалы әрі тартымды көрнекіліктерді қысқа уақыт ішінде әзірлеуге мүмкіндік береді. Бұл педагогтің шығармашылық жұмысын жеңілдетіп қана қоймай, оқу қызметін тиімді ұйымдастыруға жағдай жасайды.

Жасанды интеллект көмегімен тәрбиеші белгілі бір тақырыпқа сәйкес суреттерді, карточкаларды, плакаттарды, жұмыс парақтарын, боямақтарды, логикалық тапсырмаларды және басқа да дидактикалық материалдарды жылдам дайындай алады. Сонымен қатар AI құралдары дайын материалдарды баланың жас ерекшелігіне, оқу мақсатына және білім беру бағдарламасының мазмұнына сәйкес бейімдеуге мүмкіндік береді. Бұл балалардың оқу әрекетіне деген қызығушылығын арттырып, олардың шығармашылық және танымдық қабілеттерін дамытуға оң әсер етеді.

Көрнекілік дайындауда ChatGPT оқу тапсырмаларын, сұрақтар мен ойын мәтіндерін құрастыруға көмектеседі. Сапва AI түрлі карточкалар, плакаттар, инфографикалар мен презентациялар жасауға мүмкіндік береді. Microsoft Copilot сабақ жоспарларын, тапсырмалар мен көрнекі материалдардың мәтіндерін әзірлеуде тиімді қолданылады. Ал сурет генерациялайтын AI сервисі ертегі кейіпкерлерінің, жануарлардың, табиғат көріністерінің және ұлттық құндылықтарды бейнелейтін иллюстрацияларды жасауға мүмкіндік береді.

Мысалы, «Жыл мезгілдері» тақырыбын өткенде тәрбиеші AI көмегімен көктем, жаз, күз және қыс мезгілдерін бейнелейтін сапалы суреттерді дайындайды. Әр мезгілге тән табиғат құбылыстары, киім үлгілері, еңбек түрлері және мерекелер көрсетілген карточкалар жасалады. Сабақ барысында балалар суреттерді салыстырып, олардың айырмашылығы мен ұқсастығын

анықтайды, жыл мезгілдерінің ретін орналастырады және сурет бойынша әңгіме құрастырады. Мұндай жұмыс балалардың сөздік қорын молайтып, байланыстырып сөйлеуін және логикалық ойлауды дамытады.

Сол сияқты «Үй жануарлары» тақырыбында AI арқылы әр жануардың шынайы суреттері, атаулары жазылған карточкалар және сәйкестендіру ойындары дайындалады. Балалар жануарларды топтастырып, олардың төлдерін, мекендейтін орнын және адамға пайдасын анықтайды. Ал математика негіздері бойынша сабақтарда AI түрлі санау материалдарын, геометриялық пішіндерді, логикалық тапсырмаларды және цифрлармен жұмыс істеуге арналған көрнекіліктерді әзірлеуге көмектеседі.

Дегенмен, жасанды интеллект арқылы дайындалған материалдарды қолданар алдында тәрбиеші олардың мазмұнын мұқият тексеруі қажет. Кейбір суреттер немесе мәтіндер балалардың жас ерекшелігіне сәйкес келмеуі немесе шынайы ақпараттан ауытқуы мүмкін. Сондықтан педагог әр материалды оқу бағдарламасына сәйкестендіріп, қажет болған жағдайда түзетулер енгізуі тиіс.

Көрнекілік пен дидактикалық материалдарды әзірлеуде бірнеше маңызды талаптарды сақтау қажет. Материалдардың мазмұны қарапайым әрі түсінікті болуы, суреттердің сапасы жоғары болуы, түстердің үйлесімділігі сақталуы және балалардың назарын бөлетін арттық элементтердің болмауы маңызды. Сонымен қатар ұлттық мәдениет пен дәстүрлерді бейнелейтін көрнекіліктерді пайдалану балалардың ұлттық құндылықтарға деген құрметін қалыптастыруға ықпал етеді.

Қорытындылай келе, жасанды интеллект көрнекілік және дидактикалық материалдарды дайындаудың тиімді құралы болып

табылады. Ол тәрбиешінің уақытын үнемдеп, оқу процесін қызықты әрі мазмұнды ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Алайда AI ұсынған материалдар педагогтің кәсіби сараптауынан өтіп, балалардың жас ерекшеліктеріне, оқу бағдарламасының талаптарына және тәрбиелік мақсаттарға толық сәйкес болған жағдайда ғана жоғары нәтижеге қол жеткізуге болады.

3.2. AI көмегімен ертегілер, әңгімелер және дамыту ойындарын құрастыру

Жасанды интеллект технологиялары мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында балалардың тілдік, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған оқу материалдарын әзірлеуде жана мүмкіндіктер ұсынады. Әсіресе ертегілер, қысқа әңгімелер және дидактикалық ойындарды құрастыру барысында AI тәрбиешінің уақытын үнемдеп, оқу қызметінің мазмұнын жаңартуға мүмкіндік береді. Балалардың жас ерекшелігіне сәйкес дайындалған қызықты оқиғалар мен ойындар олардың оқу әрекетіне деген қызығушылығын арттырып, белсенді қатысуына ықпал етеді.

AI құралдарының басты артықшылықтарының бірі – оқу мақсатына сәйкес мазмұнды жылдам әзірлеу мүмкіндігі. Тәрбиеші бірнеше сөйлемнен тұратын сұраныс (промпт) енгізу арқылы белгілі бір тақырыпқа арналған ертегі, әңгіме немесе ойын сценарийін ала алады. Қажет болған жағдайда кейіпкерлердің атын, оқиғаның өтетін орнын, тәрбиелік идеясын немесе мәтіннің көлемін өзгертіп, оны нақты топтың ерекшелігіне бейімдейді.

AI арқылы ертегі құрастыру

Ертегі – мектеп жасына дейінгі балалардың дүниетанымын кеңейтетін, қиялын дамытатын және адамгершілік қасиеттерін қалыптастыратын тиімді құрал. Жасанды интеллект арқылы тәрбиеші табиғат, достық, отбасы, еңбек, қауіпсіздік, экология немесе ұлттық құндылықтар тақырыптарында жаңа авторлық ертегілер дайындай алады.

Мысалы, «Мейірімді қоян» атты ертегіде қоян ормандағы достарына көмектесу арқылы олардың сеніміне ие болады. Ертегі соңында балаларға «Қоян дұрыс әрекет жасады ма?», «Сен досыңа қалай көмектесер едің?» сияқты сұрақтар қойылып, тәрбиелік әңгіме жүргізіледі.

AI арқылы танымдық әңгімелер дайындау

Қысқа танымдық әңгімелер қоршаған ортамен таныстыру, тіл дамыту және әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру сабақтарында кеңінен қолданылады. AI көмегімен тәрбиеші жыл мезгілдері, жануарлар, өсімдіктер, мамандықтар, көлік түрлері немесе ұлттық дәстүрлер туралы жас ерекшелігіне лайық қарапайым мәтіндер дайындай алады.

Әңгіме соңында балаларға мәтін бойынша сұрақтар, суретпен жұмыс немесе шағын шығармашылық тапсырмалар ұсынылады. Бұл олардың тыңдалым, түсіну және байланыстырып сөйлеу дағдыларын жетілдіреді.

AI арқылы дамыту ойындарын әзірлеу

Жасанды интеллект оқу мақсатына сәйкес түрлі дидактикалық ойындардың мазмұнын дайындауға мүмкіндік береді. Мысалы:

- ❖ сөздік қорды дамыту ойындары;
- ❖ логикалық ойлауға арналған тапсырмалар;
- ❖ салыстыру және топтастыру ойындары;
- ❖ есте сақтау қабілетін дамыту ойындары;
- ❖ математикалық ойындар;
- ❖ шығармашылық тапсырмалар;
- ❖ рөлдік ойындарға арналған сюжеттер.

Осындай ойындар балалардың белсенділігін арттырып, білімді ойын арқылы меңгеруге жағдай жасайды.

Практикалық тапсырма үлгісі

Тақырып: «Орман тұрғындары»

Тәрбиеші AI-ден орманда өмір сүретін жануарлар туралы шағын ертегі құрастыруды сұрайды. Ертегіде түлкі, қоян және кірпі бір-біріне көмектесу арқылы қиындықтарды жеңеді.

Ертегімен жұмыс аяқталғаннан кейін балаларға келесі тапсырмалар беріледі:

- ❖ ертегі кейіпкерлерін атау;

- ❖ кейіпкерлерді сипаттау;
- ❖ оқиғаның соңын өз қиялымен жалғастыру;
- ❖ кейіпкерлердің дауысын салып көру;
- ❖ сурет бойынша әңгіме құрастыру;
- ❖ рөлдерге бөлініп ертегіні сахналау.

Мұндай жұмыс балалардың сөйлеу мәдениетін, шығармашылық қабілетін, есте сақтауын және коммуникативтік дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

AI қолданудағы педагогтің рөлі

Жасанды интеллект мазмұнды әзірлеуге көмектескенімен, оның сапасына толық жауапкершілік педагогке жүктеледі. Сондықтан тәрбиеші:

- ❖ мәтіннің тәрбиелік мәнін тексеруі;
- ❖ балалардың жас ерекшелігіне сәйкес күрделілік деңгейін реттеуі;
- ❖ түсініксіз сөздерді жеңілдетуі;
- ❖ ұлттық мәдениет пен дәстүрге сай мазмұнмен толықтыруы;
- ❖ оқу бағдарламасына сәйкестігін бағалауы қажет.

Сонымен қатар балалардың шығармашылық белсенділігін арттыру үшін AI дайындаған мәтінді дайын күйінде оқып қана қоймай, оны талдау, толықтыру, өзгерту және сахналау сияқты әдістермен қолданған тиімді.

AI көмегімен ертегілерді, әңгімелерді және дамыту ойындарын құрастыру – мектепке дейінгі білім беру процесін жаңғыртудың тиімді бағыттарының бірі. Бұл технология тәрбиешіге сапалы оқу материалдарын қысқа мерзімде дайындауға мүмкіндік беріп, балалардың танымдық қызығушылығын, сөйлеу

Әңгіме соңында балаларға мәтін бойынша сұрақтар, суретпен жұмыс немесе шағын шығармашылық тапсырмалар ұсынылады. Бұл олардың тыңдалым, түсіну және байланыстырып сөйлеу дағдыларын жетілдіреді.

AI арқылы дамыту ойындарын әзірлеу

Жасанды интеллект оқу мақсатына сәйкес түрлі дидактикалық ойындардың мазмұнын дайындауға мүмкіндік береді. Мысалы:

- ❖ сөздік қорды дамыту ойындары;
- ❖ логикалық ойлауға арналған тапсырмалар;
- ❖ салыстыру және топтастыру ойындары;
- ❖ есте сақтау қабілетін дамыту ойындары;
- ❖ математикалық ойындар;
- ❖ шығармашылық тапсырмалар;
- ❖ рөлдік ойындарға арналған сюжеттер.

Осындай ойындар балалардың белсенділігін арттырып, білімді ойын арқылы меңгеруге жағдай жасайды.

Практикалық тапсырма үлгісі

Тақырып: «Орман тұрғындары»

Тәрбиеші AI-ден орманда өмір сүретін жануарлар туралы шағын ертегі құрастыруды сұрайды. Ертегіде тұлкі, қоян және кірпі бір-біріне көмектесу арқылы қиындықтарды жеңеді.

Ертегімен жұмыс аяқталғаннан кейін балаларға келесі тапсырмалар беріледі:

- ❖ ертегі кейіпкерлерін атау;

- ❖ кейіпкерлерді сипаттау;
- ❖ оқиғаның соңын өз қиялымен жалғастыру;
- ❖ кейіпкерлердің дауысын салып көру;
- ❖ сурет бойынша әңгіме құрастыру;
- ❖ рөлдерге бөлініп ертегіні сахналау.

Мұндай жұмыс балалардың сөйлеу мәдениетін, шығармашылық қабілетін, есте сақтауын және коммуникативтік дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

AI қолданудағы педагогтің рөлі

Жасанды интеллект мазмұнды әзірлеуге көмектескенімен, оның сапасына толық жауапкершілік педагогке жүктеледі. Сондықтан тәрбиеші:

- ❖ мәтіннің тәрбиелік мәнін тексеруі;
- ❖ балалардың жас ерекшелігіне сәйкес күрделілік деңгейін реттеуі;
- ❖ түсініксіз сөздерді жеңілдетуі;
- ❖ ұлттық мәдениет пен дәстүрге сай мазмұнмен толықтыруы;
- ❖ оқу бағдарламасына сәйкестігін бағалауы қажет.

Сонымен қатар балалардың шығармашылық белсенділігін арттыру үшін AI дайындаған мәтінді дайын күйінде оқып қана қоймай, оны талдау, толықтыру, өзгерту және сахналау сияқты әдістермен қолданған тиімді.

AI көмегімен ертегілерді, әңгімелерді және дамыту ойындарын құрастыру – мектепке дейінгі білім беру процесін жаңғыртудың тиімді бағыттарының бірі. Бұл технология тәрбиешіге сапалы оқу материалдарын қысқа мерзімде дайындауға мүмкіндік беріп, балалардың танымдық қызығушылығын, сөйлеу

дағдыларын және шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасайды. Алайда жасанды интеллект ұсынған материалдар педагогикалық тұрғыдан сараланып, баланың жасына, даму деңгейіне және тәрбиелік мақсаттарға сәйкес бейімделіп қолданылуы тиіс.

3.3. Жасанды интеллект негізінде ұйымдастырылатын оқу қызметінің үлгілері

Жасанды интеллектті мектепке дейінгі білім беру процесіне енгізу оқу қызметін жоспарлау мен өткізудің жаңа мүмкіндіктерін ашады. AI технологиялары тәрбиешіге оқу мақсаттарына сәйкес тапсырмалар дайындауға, көрнекі материалдар әзірлеуге, шығармашылық жұмыстарды ұйымдастыруға және балалардың танымдық белсенділігін арттыруға көмектеседі. Дегенмен, жасанды интеллект оқу қызметін өздігінен жүргізбейді, ол педагогтің кәсіби қызметін қолдайтын көмекші құрал ретінде пайдаланылады.

Оқу қызметін ұйымдастыру барысында AI білім беру бағдарламасының мазмұнына сәйкес тапсырмалар құрастырады, балалардың жас ерекшеліктеріне лайық сұрақтар ұсынады, ертегілер мен әңгімелер дайындайды, сондай-ақ көрнекіліктер жасауға көмектеседі. Ал тәрбиеші осы материалдарды оқу мақсатына сәйкестендіріп, балалардың белсенді қатысуына жағдай жасайды.

Үлгі 1. Таным ұйымдастырылған оқу қызметі

Тақырыбы: «Үй жануарлары»

Мақсаты: Балалардың үй жануарлары туралы білімдерін кеңейту, олардың ерекшеліктерін ажырата білуге үйрету және сөздік қорын байыту.

Сабаққа дайындық барысында тәрбиеші AI көмегімен жануарлардың суреттерін, қысқаша сипаттамаларын және қызықты сұрақтарды дайындайды. Сонымен қатар «Қай жануардың төлі?» және «Жануарды сипатта» ойындарының тапсырмалары әзірленеді.

Оқу қызметі барысында балалар жануарлардың суреттерін қарап, атауларын атайды, олардың тіршілік ету ортасын сипаттайды және жануарларды топтастырады. Сабақ соңында AI дайындаған логикалық тапсырмалар орындалып, қорытынды әңгіме жүргізіледі.

Үлгі 2. Тіл дамыту оқу қызметі

Тақырыбы: «Достық туралы ертегі»

Мақсаты: Балалардың байланыстырып сөйлеуін дамыту, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру және шығармашылық қабілеттерін жетілдіру.

Тәрбиеші ChatGPT көмегімен достық тақырыбында қысқа ертегі құрастырады. Ертегі мазмұны балалардың жас ерекшелігіне сай қарапайым тілде беріледі.

Ертегіні тыңдағаннан кейін балалар кейіпкерлердің іс-әрекетін талдайды, сұрақтарға жауап береді, оқиғаның жалғасын өз қиялымен құрастырады және ертегіні рөлдерге бөліп сахналайды. Бұл жұмыс балалардың сөздік қорын молайтып, сөйлеу белсенділігін арттырады.

Үлгі 3. Математика негіздері

Тақырыбы: «Сандар әлеміне саяхат»

Мақсаты: 1–10 сандары туралы білімдерін бекіту, санау дағдыларын жетілдіру және логикалық ойлауын дамыту.

AI көмегімен түрлі-түсті цифрлар, санауға арналған карточкалар және сәйкестендіру тапсырмалары әзірленеді. Балалар заттарды санап, цифрлармен сәйкестендіреді, қарапайым логикалық тапсырмаларды орындайды. Сабақ соңында қызықты математикалық ойын ұйымдастырылады.

Үлгі 4. Көркем шығармашылық оқу қызметі

Тақырыбы: «Табиғаттың әсем бояулары»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қабілетін, эстетикалық талғамын және қиялын дамыту.

Тәрбиеші AI арқылы күзгі табиғаттың немесе гүлдердің көркем суреттерін дайындайды. Балалар суреттерді бақылап, олардың ерекшеліктерін талқылайды, кейін өз қиялымен сурет салады немесе жапсыру жұмысын орындайды. Сабақ соңында әр бала өз жұмысын таныстырып, шығармашылығы туралы әңгімелейді.

AI қолдану барысында сақталатын педагогикалық қағидалар

Жасанды интеллект негізінде ұйымдастырылатын оқу қызметінде келесі талаптарды сақтау маңызды:

- ❖ AI тек оқу материалдарын дайындауға арналған көмекші құрал ретінде қолданылуы тиіс;
- ❖ барлық тапсырмалар балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес болуы қажет;
- ❖ оқу қызметінің негізгі бөлігі балалардың ойын, тәжірибе жасау және қарым-қатынас әрекеттеріне негізделуі тиіс;
- ❖ AI әзірлеген материалдарды тәрбиеші міндетті түрде тексеріп, қажет болған жағдайда өңдеуі қажет;
- ❖ цифрлық құралдарды қолдану уақыты санитариялық-гигиеналық талаптарға сәйкес ұйымдастырылуы тиіс.

Жасанды интеллект негізінде ұйымдастырылатын оқу қызметі балалардың қызығушылығын арттырып, оқу процесін мазмұнды әрі тартымды етеді. AI көмегімен дайындалған көрнекіліктер, тапсырмалар, ертегілер мен ойындар тәрбиешінің шығармашылық мүмкіндігін кеңейтіп, оқу қызметін тиімді жоспарлауға жағдай жасайды. Алайда оқу процесінің нәтижелілігі ең алдымен педагогтің кәсіби шеберлігіне, балалармен тікелей қарым-қатынасына және оқыту әдістерін дұрыс таңдауына байланысты. Сондықтан жасанды интеллект білім беру процесінде тәрбиешінің орнын алмастырмайды, керісінше оның кәсіби қызметін қолдайтын заманауи педагогикалық құрал ретінде қолданылады.

3.4. Балалардың жетістіктерін бақылау және бағалауда AI мүмкіндіктері

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында балалардың жетістіктерін бақылау мен бағалау – олардың жеке даму динамикасын анықтауға, оқу-тәрбие процесінің тиімділігін арттыруға және келесі оқу міндеттерін жоспарлауға мүмкіндік беретін маңызды педагогикалық қызмет. Бұл кезеңде бағалау

баланы салыстыруға немесе сынауға емес, оның жеке жетістіктерін бақылауға, қабілеттерін анықтауға және әрі қарай дамыту жолдарын белгілеуге бағытталады. Жасанды интеллект (Artificial Intelligence – AI) технологиялары осы жұмысты жүйелі ұйымдастыруға және тәрбиешінің уақытын тиімді пайдалануға көмектеседі.

AI құралдарының көмегімен тәрбиеші бақылау нәтижелерін талдап, әр баланың даму деңгейіне қатысты қысқаша қорытындылар жасай алады. Сонымен қатар белгілі бір уақыт аралығындағы өзгерістерді салыстырып, баланың жетістіктері мен қолдауды қажет ететін бағыттарын анықтау жеңілдейді. Мұндай талдау тәрбиешіге оқу қызметін балалардың жеке ерекшеліктеріне сәйкес жоспарлауға мүмкіндік береді.

Балалардың жетістіктерін бақылау барысында AI келесі міндеттерді орындауға көмектеседі:

- ❖ бақылау нәтижелерін жүйелеу;
- ❖ бақылау парақтары мен мониторинг карталарын әзірлеу;
- ❖ баланың даму динамикасын талдау;
- ❖ әр балаға арналған қысқаша педагогикалық сипаттама дайындау;
- ❖ ата-аналарға арналған түсінікті кері байланыс мәтіндерін құрастыру;
- ❖ келесі оқу кезеңіне ұсыныстар әзірлеу.

Мысалы, тәрбиеші бір ай бойы баланың сөйлеу тілінің дамуын бақылап, сөздік қоры, дыбыстарды дұрыс айтуы, байланыстырып сөйлеуі және сұрақтарға жауап беру дағдылары туралы жазбаларды жинақтайды. Осы мәліметтер негізінде AI қысқаша талдау жасап, баланың жетістіктері мен әрі қарай дамыту қажет бағыттарын көрсететін есеп дайындай алады. Бұл есепті тәрбиеші

тексеріп, қажет болған жағдайда толықтырып, ата-анамен жеке әңгімелесу кезінде пайдаланады.

AI құралдары қалыптастырушы бағалау процесінде де тиімді қолданылады. Оқу қызметінен кейін тәрбиеші балалардың орындаған тапсырмалары туралы қысқаша ақпарат енгізіп, келесі сабақта нені қайталау немесе күрделендіру қажет екендігі жөнінде ұсыныстар ала алады. Бұл оқыту процесін икемді ұйымдастыруға және әр баланың оқу қажеттіліктерін ескеруге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар жасанды интеллект оқу жетістіктерін визуалды түрде көрсетуге көмектеседі. Белгілі бір кезеңдегі бақылау нәтижелері негізінде даму динамикасын сипаттайтын қарапайым кестелер, диаграммалар немесе талдау есептері дайындалады. Мұндай материалдар педагогикалық кеңестерде, әдістемелік бірлестік отырыстарында немесе ата-аналар жиналыстарында ақпаратты түсінікті түрде ұсынуға мүмкіндік береді.

Алайда AI арқылы жүргізілген талдау педагогтің кәсіби бағасын алмастырмайды. Баланың жетістіктері тек цифрлық мәліметтермен ғана емес, оның мінез-құлқы, эмоционалдық жағдайы, қарым-қатынасы, шығармашылық белсенділігі және әлеуметтік дағдылары арқылы да бағаланады. Сондықтан қорытынды шешімді әрдайым тәрбиеші қабылдайды.

Балалардың дербес мәліметтерімен жұмыс істеу барысында ақпараттық қауіпсіздік талаптарын сақтау ерекше маңызды. AI сервистеріне баланың толық аты-жөнін, фотосуретін немесе басқа да жеке деректерін енгізуге болмайды. Қажет болған жағдайда шартты белгілер немесе кодтар қолданылып, құпия ақпараттың қорғалуы қамтамасыз етілуі тиіс.

Тәрбиеші AI құралдарын қолданғанда келесі қағидаларды басшылыққа алғаны жөн:

- ❖ бағалау баланың жеке даму динамикасына негізделуі тиіс;
- ❖ AI ұсынған қорытындылар міндетті түрде педагог тарапынан тексерілуі қажет;
- ❖ бағалау нәтижелері баланы басқа бағалармен салыстыру үшін емес, оның жеке жетістіктерін анықтау үшін қолданылуы керек;
- ❖ ата-аналарға берілетін ақпарат түсінікті, нақты және қолдаушы сипатта болуы қажет;
- ❖ бағалардың жеке деректерінің қауіпсіздігі қатаң сақталуы тиіс.

Қорытындылай келе, жасанды интеллект бағалардың жетістіктерін бақылау және бағалау жұмыстарын тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік беретін заманауи педагогикалық құрал болып табылады. Ол ақпаратты жинақтау мен талдауды жеңілдетіп, педагогтің уақытын үнемдейді және оқу процесін дербестендіруге жағдай жасайды. Дегенмен, AI ұсынған нәтижелер тек көмекші сипатқа ие, ал баланың жан-жақты дамуын бағалауда негізгі рөл кәсіби педагогтің бақылауы мен педагогикалық шешіміне тиесілі.

3.5. Ата-аналармен жұмыста жасанды интеллект құралдарын тиімді пайдалану

Мектепке дейінгі білім беру ұйымында бала тәрбиесінің нәтижелі болуы тәрбиеші мен ата-ананың өзара ынтымақтастығына тікелей байланысты. Қазіргі цифрлық қоғам жағдайында бұл байланысты нығайтуда жасанды интеллект (Artificial Intelligence – AI) технологияларының мүмкіндіктері кеңейіп келеді. AI құралдары ата-аналармен қарым-қатынасты тиімді ұйымдастыруға, ақпарат алмасуды жеңілдетуге және

баланың жеке дамуына қатысты сапалы кері байланыс ұсынуға мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект тәрбиешінің ата-аналарға арналған ақпараттық материалдарды, кеңестерді, жадынамаларды және хабарламаларды қысқа уақыт ішінде дайындауына көмектеседі. Сонымен қатар әртүрлі тақырыптар бойынша түсінікті мәтіндер, кеңес беру материалдары және үй жағдайында орындалатын дамыту тапсырмалары әзірленеді. Бұл тәрбиешінің уақытын үнемдеп, ата-аналармен жұмыстың сапасын арттырады.

Баланың жетістіктері туралы ақпаратты ұсыну да AI құралдары тиімді қолданылады. Тәрбиеші бақылау нәтижелеріне сүйене отырып, жасанды интеллект көмегімен ата-аналарға арналған қысқаша есеп немесе кері байланыс мәтінін дайындай алады. Мұндай мәтінде баланың жетістіктері, қалыптасып келе жатқан дағдылары және әрі қарай дамыту қажет бағыттары қарапайым әрі түсінікті тілмен сипатталады. Дегенмен, бұл ақпарат міндетті түрде педагог тарапынан тексеріліп, толықтырылуы тиіс.

AI технологиялары ата-аналарға арналған үй тапсырмаларын немесе бірлескен ойындарды әзірлеуге де мүмкіндік береді. Мысалы, белгілі бір тақырып бойынша бағалармен бірге орындауға арналған логикалық тапсырмалар, сауасак ойындары, шығармашылық жұмыстар, тіл дамыту жаттығулары немесе қарапайым тәжірибелер бірнеше минут ішінде дайындалады. Бұл ата-аналардың баланың оқу-тәрбие процесіне белсенді қатысуына ықпал етеді.

Сонымен қатар жасанды интеллект ата-аналар жиналыстары мен кеңес беру жұмыстарын ұйымдастыруда тиімді қолданылады. AI көмегімен жиналыстың жоспары, таныстырылым

мәтіні, баяндамалар, сұрақ-жауап материалдары және сауалнамалар дайындалады. Бұл тәрбиешіге ақпаратты жүйелі әрі түсінікті түрде ұсынуға мүмкіндік береді.

Тәрбиеші AI құралдарын ата-аналарға цифрлық сауаттылықты қалыптастыру мақсатында да пайдалана алады. Мысалы, жасанды интеллекттің мүмкіндіктері мен қауіпсіз қолданылуы туралы жадынамалар, баланың экран алдындағы уақытын дұрыс ұйымдастыру жөніндегі ұсыныстар немесе үй жағдайында қолдануға болатын сенімді білім беру платформалары туралы ақпарат әзірленеді. Мұндай жұмыстар ата-аналардың цифрлық мәдениетін арттыруға және технологияларды саналы пайдалануға ықпал етеді.

Алайда ата-аналармен жұмыс барысында AI құралдарын пайдалану кезінде бірқатар этикалық талаптарды сақтау қажет. Ең алдымен, баланың жеке деректері мен отбасына қатысты құпия ақпараттың қауіпсіздігі қамтамасыз етілуі тиіс. Жасанды интеллект сервистеріне баланың толық аты-жөні, фотосуреті немесе басқа да жеке мәліметтері енгізілмеуі керек. Сонымен қатар AI дайындаған мәтіндер ресми ақпарат ретінде бірден пайдаланылмай, педагогтің кәсіби редакциясынан өтуі қажет.

Тәрбиеші ата-аналармен жұмыс барысында жасанды интеллектті қолданғанда келесі қағидаларды ұстанғаны жөн:

- ❖ AI құралдарын ақпарат дайындауда көмекші құрал ретінде пайдалану;
- ❖ ата-аналарға ұсынылатын материалдардың мазмұнын міндетті түрде тексеру;
- ❖ ақпаратты қарапайым, түсінікті және сыпайы тілде ұсыну;
- ❖ ата-аналармен тұрақты кері байланысты қамтамасыз ету;
- ❖ балалардың жеке мәліметтерінің құпиялылығын сақтау;

- ❖ цифрлық технологияларды қолдануда қауіпсіздік талаптарын түсіндіру.

Қорытындылай келе, жасанды интеллект ата-аналармен жұмысты ұйымдастырудың тиімділігін арттырып, ақпарат алмасуды жеңілдететін заманауи құрал болып табылады. Ол тәрбиешіге әдістемелік және ақпараттық материалдарды жылдам әзірлеуге, ата-аналарға сапалы кеңес беруге және баланың дамуындағы серіктестікті нығайтуға мүмкіндік береді. Сонымен бірге AI тек көмекші құрал ретінде қарастырылып, барлық материалдар педагогтің кәсіби бақылауынан өтіп, ата-аналармен сенімді және ашық қарым-қатынас қағидалары негізінде қолданылуы тиіс.

4. Әдістемелік ұсынымдар

4.1. Жасанды интеллект құралдарын тандаудың критерийлері

Жасанды интеллект технологияларының қарқынды дамуы білім беру саласында қолданылатын цифрлық құралдардың санын едәуір арттырды. Бүгінде тәрбиешілерге арналған мәтін құрастыратын, сурет жасайтын, презентация әзірлейтін, бейне және аудио өңдейтін көптеген AI сервистері қолжетімді. Алайда олардың барлығы мектепке дейінгі білім беру ұйымында қолдануға бірдей қолайлы бола бермейді. Сондықтан жасанды интеллект құралдарын тандау кезінде педагог белгілі бір әдістемелік, педагогикалық және этикалық талаптарды басшылыққа алуы қажет.

Ең алдымен таңдалатын құралдың мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкестігі ескерілуі тиіс. AI көмегімен дайындалатын материалдар қарапайым тілде жазылып, балалардың қабылдау деңгейіне сәйкес болуы қажет. Күрделі

ғылыми терминдер, ұзақ мәтіндер немесе жасына сәйкес келмейтін мазмұн қолданылмауы тиіс.

Келесі маңызды критерий – оқу бағдарламасына сәйкестік. Жасанды интеллект арқылы әзірленген материалдар мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты мен үлгілік оқу бағдарламасының мақсаттарына сәйкес болуы қажет. Әрбір тапсырма баланың танымдық, тілдік, әлеуметтік немесе шығармашылық дамуына бағытталуы тиіс.

Құралдың қолдануға ыңғайлылығы да маңызды рөл атқарады. Интерфейсі қарапайым, түсінікті және қазақ тіліндегі мәтіндерді дұрыс өңдей алатын сервистер тәрбиешінің жұмысын жеңілдетеді. Сонымен қатар материалдарды өңдеу, сақтау және қайта пайдалану мүмкіндігінің болуы жұмыстың тиімділігін арттырады.

Ақпараттың сапасы мен сенімділігі – AI құралдарын таңдаудағы негізгі талаптардың бірі. Жасанды интеллект кейде нақты емес немесе қате ақпарат ұсынуы мүмкін. Сондықтан дайын материалдарды міндетті түрде тексеріп, ғылыми және педагогикалық тұрғыдан саралау қажет. Әсіресе балаларға арналған мәтіндерде тілдік қателердің, шындыққа сәйкес келмейтін мәліметтердің және жас ерекшелігіне сәйкес емес мазмұнның болмауына назар аударған жөн.

Қауіпсіздік пен құпиялылық мәселесі де ерекше маңызға ие. AI сервистерін пайдалану барысында балалардың немесе ата-аналардың жеке деректерін енгізуге болмайды. Педагог тек жалпы сипаттағы ақпаратпен жұмыс істеп, цифрлық қауіпсіздік талаптарын сақтауы қажет.

Сонымен қатар таңдалған құрал шығармашылық жұмысты қолдауы тиіс. Ол тәрбиешіге көрнекілік әзірлеуге, ертегілер мен ойындар құрастыруға, оқу қызметін жоспарлауға немесе бағалау материалдарын дайындауға мүмкіндік бергені жөн. Бірнеше қызметті қатар орындайтын әмбебап платформалар педагогтің уақытын үнемдеп, жұмыс тиімділігін арттырады.

Жасанды интеллект құралдарын таңдау кезінде олардың қолжетімділігі де ескеріледі. Тегін немесе білім беру ұйымдары үшін қолайлы тарифтері бар сервистерді пайдалану тиімді. Сонымен бірге интернетке қосылу жылдамдығы, құрылғылармен үйлесімділігі және техникалық қолдау мүмкіндігі де маңызды факторлардың қатарына жатады.

Жасанды интеллект құралдарын таңдауда төмендегі негізгі критерийлерді басшылыққа алған жөн:

- ❖ мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкестігі;
- ❖ мемлекеттік білім беру бағдарламасына сәйкес болуы;
- ❖ интерфейсін қарапайым және қолдануға ыңғайлы болуы;
- ❖ қазақ тілін қолдау деңгейі;
- ❖ ақпараттың дәлдігі мен сенімділігі;
- ❖ жеке деректердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуі;
- ❖ көрнекілік, тапсырма және оқу материалдарын әзірлеу мүмкіндігі;
- ❖ уақытты үнемдеуге және педагогтің жұмысын жеңілдетуге ықпал етуі;
- ❖ тегін немесе қолжетімді болуы;
- ❖ материалдарды өңдеу және қайта пайдалану мүмкіндігінің болуы.

Қорытындылай келе, жасанды интеллект құралдарын дұрыс таңдау – оларды білім беру процесінде тиімді пайдаланудың басты шарты. Әрбір педагог цифрлық құралдың мүмкіндіктерін ғана емес, оның қауіпсіздігін, педагогикалық құндылығын және оқу мақсаттарына сәйкестігін де ескеруі қажет. Дұрыс таңдалған AI құралы тәрбиешінің кәсіби қызметін жеңілдетіп, мектепке дейінгі білім беру процесінің сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

4.2. AI құралдарын қолдану алгоритмі

Жасанды интеллект құралдарын білім беру процесінде тиімді пайдалану белгілі бір жүйелілік пен жоспарлылықты талап етеді. AI технологиялары педагогтің кәсіби қызметін жеңілдеткенімен, оларды мақсатты әрі жауапкершілікпен қолдану маңызды. Сондықтан әрбір тәрбиеші жасанды интеллект құралдарын пайдалану барысында белгілі бір алгоритмді басшылыққа алғаны жөн. Бұл алгоритм оқу материалының сапасын қамтамасыз етуге, уақытты тиімді пайдалануға және балалардың жас ерекшеліктерін ескеруге мүмкіндік береді.

1-кезең. Оқу мақсатын анықтау

Алдымен ұйымдастырылатын оқу қызметінің тақырыбы, мақсаты және күтілетін нәтижелері анықталады. Тәрбиеші AI құралын қандай мақсатта қолданатынын нақты белгілейді. Мысалы:

- ❖ оқу қызметінің жоспарын дайындау;
- ❖ көрнекілік әзірлеу;
- ❖ ертегі немесе әңгіме құрастыру;
- ❖ дидактикалық ойын жасау;
- ❖ бағалау материалдарын дайындау;
- ❖ ата-аналарға арналған кеңес әзірлеу.

Мақсаттың нақты қойылуы AI-ден алынатын нәтижелердің сапасына тікелей әсер етеді.

2-кезең. Қажетті AI құралын таңдау

Оқу мақсатына сәйкес ең қолайлы жасанды интеллект құралы таңдалады. Егер мәтін дайындау қажет болса – мәтіндік AI сервистері, ал көрнекілік немесе иллюстрация жасау қажет болған жағдайда – графикалық AI құралдары пайдаланылады. Құралды таңдағанда оның қарапайымдылығы, қауіпсіздігі және қазақ тілін қолдау мүмкіндігі ескеріледі.

3-кезең. Дұрыс сұраныс (промпт) құрастыру

Жасанды интеллекттің сапалы жауап беруі көбіне енгізілетін сұраныстың нақтылығына байланысты. Сондықтан тапсырма анық әрі түсінікті берілуі қажет.

Мысалы: «5 жастағы балаларға арналған "Жабайы жануарлар" тақырыбында 15 минуттық ойын түріндегі оқу қызметінің жоспарын құрастыр. Мақсаты, қолданылатын әдістері және қорытынды бөлімін енгіз.»

Нақты қойылған сұраныс қажетті нәтижеге жылдам қол жеткізуге мүмкіндік береді.

4-кезең. AI ұсынған материалды талдау

Жасанды интеллект дайындаған мәтін немесе көрнекілік бірден қолданылмайды. Тәрбиеші материалдың:

- ❖ ғылыми дұрыстығын;
- ❖ тілдік сауаттылығын;

- ❖ балалардың жас ерекшелігіне сәйкестігін;
- ❖ оқу бағдарламасына сәйкестігін;
- ❖ тәрбиелік құндылығын мұқият тексереді.

Қажет болған жағдайда материал толықтырылады немесе өңделеді.

5-кезең. Материалды бейімдеу

Дайын материал нақты топтың ерекшеліктеріне сәйкес өзгертіледі. Тәрбиеші балалардың жасын, даму деңгейін, қызығушылығын және жеке білім алу қажеттіліктерін ескере отырып, тапсырмалардың көлемін, күрделілігін немесе мазмұнын реттейді.

Бұл кезеңде ұлттық құндылықтарды, қазақ халқының мәдениеті мен дәстүрлерін қамтитын элементтерді енгізу де манызды.

6-кезең. Оқу қызметінде қолдану

Бейімделген материал ұйымдастырылған оқу қызметінде пайдаланылады. АІ дайындаған көрнекіліктер, ойындар немесе тапсырмалар балалардың белсенді қатысуын қамтамасыз ететін дәстүрлі педагогикалық әдістермен ұштастырылады.

Жасанды интеллект тек көмекші құрал ретінде қолданылып, оқу қызметінің негізгі бөлігі балалардың ойын әрекетіне, тәжірибе жасауына, қарым-қатынасына және шығармашылығына негізделуі тиіс.

7-кезең. Нәтижені бағалау және жетілдіру

Оқу қызметі аяқталғаннан кейін тәрбиеші АІ құралын қолданудың тиімділігін талдайды. Ол келесі сұрақтарға жауап береді:

- ❖ Қойылған мақсатқа қол жеткізді ме?
- ❖ Балалардың қызығушылығы артты ма?
- ❖ Қандай тапсырмалар тиімді болды?
- ❖ Қандай материалдарды жетілдіру қажет?

Талдау нәтижесінде келесі оқу қызметіне арналған ұсыныстар әзірленіп, АІ құралдарын қолдану тәжірибесі жетілдіріледі.

АІ құралдарын қолданудың негізгі алгоритмі

1. Оқу мақсатын анықтау.
2. Қажетті АІ құралын тандау.
3. Нақты сұраныс (промпт) құрастыру.
4. АІ ұсынған материалды талдау.
5. Материалды балалардың жас ерекшелігіне сәйкес бейімдеу.
6. Оқу қызметінде тиімді пайдалану.
7. Нәтижені бағалау және жетілдіру.

Жасанды интеллект құралдарын белгілі бір алгоритм бойынша пайдалану олардың тиімділігін арттырып, білім беру процесінің сапасын жақсартады. Жүйелі жоспарлау, дұрыс сұраныс құрастыру, алынған материалды педагогикалық тұрғыдан сараптау және оны нақты оқу жағдайына бейімдеу – АІ технологияларын табысты қолданудың негізгі шарттары. Осы алгоритмді ұстану тәрбиешіге уақытты ұтымды пайдаланып, оқу қызметіне шығармашылықпен ұйымдастыруға және балалардың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді.

4.3. Тәрбиешіге арналған практикалық кеңестер

Жасанды интеллектті мектепке дейінгі білім беру процесінде тиімді пайдалану үшін тәрбиеші цифрлық технологияларды педагогикалық мақсатқа сай және жауапкершілікпен қолдануы қажет. AI құралдары оқу-тәрбие процесін жеңілдеткенімен, олар тәрбиешінің кәсіби тәжірибесі мен педагогикалық шеберлігін алмастыра алмайды. Сондықтан жасанды интеллектті қолдану барысында оның мүмкіндіктерін дұрыс бағалап, оқу мақсаттарына сәйкес пайдалану маңызды.

Ең алдымен, AI құралдарын пайдаланбас бұрын нақты мақсат қою қажет. Тәрбиеші жасанды интеллектті қандай жұмысқа қолданатынын алдын ала анықтауы тиіс. Мысалы, оқу қызметінің жоспарын дайындау, көрнекілік әзірлеу, ойын құрастыру, ертегі жазу немесе ата-аналарға арналған кеңес дайындау сияқты нақты міндеттер белгіленген жағдайда алынатын нәтиже де сапалы болады.

AI жүйесіне тапсырма берген кезде сұранысты нақты әрі түсінікті құрастырған жөн. Балалардың жасы, оқу тақырыбы, мақсаттары және қажетті материалдың көлемі көрсетілген сайын, жасанды интеллект ұсынатын жауаптың сапасы жоғары болады. Қажет болған жағдайда алғашқы жауапты толықтыру немесе өзгерту туралы қосымша сұраныстар беруге болады.

Жасанды интеллект ұсынған материалдарды бірден пайдалануға болмайды. Әрбір мәтін, сурет немесе тапсырма тәрбиеші тарапынан мұқият тексеріліп, оқу бағдарламасына, балалардың жас ерекшеліктеріне және тәрбиелік мақсаттарға сәйкестендірілуі тиіс. Бұл материалдың сапасын арттырып, ықтимал қателердің алдын алады.

Оқу қызметінде AI құралдарын шамадан тыс қолданудан сақтанған дұрыс. Балалардың негізгі әрекеті ойын, қарым-қатынас,

тәжірибе жасау, шығармашылық жұмыс және қимыл-қозғалыс арқылы ұйымдастырылуы қажет. Жасанды интеллект осы жұмыстарды жоспарлауға және материал дайындауға көмектесетін қосымша құрал ретінде қолданылғаны тиімді.

Тәрбиеші цифрлық қауіпсіздік талаптарын қатаң сақтауы қажет. Балалардың жеке деректері, фотосуреттері немесе басқа да құпия ақпараттары AI сервистеріне енгізілмеуі тиіс. Сонымен қатар қолданылатын платформалардың қауіпсіздігіне және ақпараттың құпия сақталуына ерекше назар аудару қажет.

AI құралдарын тиімді пайдалану үшін педагог өз білімін үнемі жетілдіріп отырғаны жөн. Жаңа платформалармен танысу, тәжірибе алмасу, біліктілікті арттыру курстарына қатысу және заманауи цифрлық технологияларды меңгеру тәрбиешінің кәсіби құзыреттілігін арттырады.

Тәрбиешіге арналған негізгі практикалық кеңестер

- ❖ Жасанды интеллектті нақты педагогикалық мақсатқа сәйкес қолданыңыз.
- ❖ Сұранысты (промптты) қысқа, нақты және түсінікті етіп жазыңыз.
- ❖ AI дайындаған материалдарды міндетті түрде тексеріп, қажет болса өңдеңіз.
- ❖ Материалдарды балалардың жас ерекшеліктеріне және оқу бағдарламасына бейімдеңіз.
- ❖ Көрнекілік пен тапсырмаларды ұлттық құндылықтар негізінде толықтырыңыз.
- ❖ AI құралдарын тек көмекші құрал ретінде пайдаланып, педагогтің жетекші рөлін сақтаңыз.
- ❖ Балалардың экран алдындағы уақытын санитариялық талаптарға сәйкес ұйымдастырыңыз.

- ❖ Балалардың жеке деректерін AI сервистеріне енгізбеніз.
- ❖ Авторлық құқық пен академиялық адалдық қағидаларын сақтаңыз.
- ❖ Жана AI құралдарын жүйелі түрде зерттеп, кәсіби біліктілігіңізді үздіксіз жетілдіріп отырыңыз.

Практикалық ескерту

Жасанды интеллекттің ең тиімді қолданылуы – оның тәрбиешінің шығармашылық жұмысын жеңілдетуі. Мысалы, сабақ жоспарын, дидактикалық ойынды немесе көрнекілікті AI бірнеше минут ішінде дайындап бере алады. Алайда сол материалдың балалардың жас ерекшелігіне сәйкестігін бағалау, тәрбиелік мәнін күшейту және оны оқу қызметінде тиімді пайдалану – педагогтің кәсіби міндеті.

Жасанды интеллектті тиімді пайдалану педагогтен цифрлық сауаттылықты, шығармашылық көзқарасты және кәсіби жауапкершілікті талап етеді. AI құралдары тәрбиешінің уақытын үнемдеп, оқу материалдарын сапалы дайындауға мүмкіндік бергенімен, олар ешқашан педагогтің кәсіби тәжірибесін, балалармен тікелей қарым-қатынасын және тәрбиелік ықпалын алмастыра алмайды. Сондықтан жасанды интеллект білім беру процесінде педагогтің сенімді көмекшісі ретінде қолданылып, әрбір шешім мен оқу материалы тәрбиешінің кәсіби сараптауынан өткен жағдайда ғана жоғары нәтижеге қол жеткізуге болады.

Қорытынды

Қазіргі таңда цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы білім беру жүйесінің барлық деңгейіне жаңа талаптар қойып отыр. Соның ішінде жасанды интеллект технологиялары мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының қызметіне де біртіндеп енгізіліп,

оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың тиімді құралдарының біріне айналуда. Жасанды интеллектті орынды әрі мақсатты пайдалану тәрбиешінің кәсіби қызметін жеңілдетіп қана қоймай, балалардың танымдық белсенділігін, шығармашылық қабілетін және жеке мүмкіндіктерін дамытуға қолайлы жағдай жасайды.

Әдістемелік құралда жасанды интеллектті мектепке дейінгі білім беру процесіне кіріктірудің теориялық негіздері қарастырылып, оны қолданудың педагогикалық және психологиялық ерекшеліктері сипатталды. Сонымен қатар оқу қызметін жоспарлау, көрнекілік пен дидактикалық материалдар әзірлеу, ертегілер мен дамыту ойындарын құрастыру, балалардың жетістіктерін бақылау, инквизиті білім беруді қолдау және ата-аналармен жұмысты ұйымдастырудағы AI мүмкіндіктері жан-жақты талданды.

Жасанды интеллект технологиялары тәрбиешіге оқу материалдарын жылдам әрі сапалы дайындауға, балалардың жас және жеке ерекшеліктеріне сәйкес тапсырмалар құрастыруға, шығармашылық жұмыстарды түрлендіруге және білім беру процесін тиімді жоспарлауға мүмкіндік береді. Сонымен бірге AI құралдарын пайдалану педагогтің уақытын үнемдеп, оның шығармашылық әлеуетін арттыруға ықпал етеді.

Алайда жасанды интеллектті қолдану барысында педагогикалық әдептілік, ақпараттық қауіпсіздік және академиялық жауапкершілік қағидаларын сақтау аса маңызды. AI ұсынған кез келген материал педагог тарапынан мұқият тексеріліп, мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына, үлгілік оқу бағдарламасына және балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес бейімделуі қажет. Жасанды интеллект ешқашан педагогтің кәсіби тәжірибесін, шығармашылығын және баламен тікелей қарым-қатынасын

алмастыра алмайды. Ол – тәрбиешінің жұмысын қолдайтын және оның мүмкіндіктерін кеңейтетін заманауи көмекші құрал.

Болашақта жасанды интеллект технологияларының білім беру саласындағы мүмкіндіктері одан әрі кеңейе түсетіні сөзсіз. Сондықтан мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің цифрлық құзыреттілігін дамыту, AI құралдарын тиімді пайдалану дағдыларын жетілдіру және оларды оқу-тәрбие процесіне ғылыми-әдістемелік тұрғыдан дұрыс кіріктіру бүгінгі күннің маңызды міндеттерінің бірі болып табылады.

Осы әдістемелік құрал мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілеріне жасанды интеллект мүмкіндіктерін тиімді әрі қауіпсіз пайдалануға, оқу қызметін заманауи талаптарға сай ұйымдастыруға және балалардың жан-жақты дамуына бағытталған сапалы білім беру ортасын қалыптастыруға практикалық көмек көрсетеді деген сенімдеміз. Әдістемелік құралдағы ұсыныстар мен тәжірибелік материалдар педагогтердің күнделікті жұмысында қолдануға ыңғайлы болып, олардың кәсіби шеберлігін жетілдіруге және білім беру процесінің сапасын арттыруға өз үлесін қосады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2007 (өзгерістер мен толықтыруларымен).
2. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. – Астана, 2022.
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы. – Астана, 2022.
4. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2017.
5. UNESCO. Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities. – Paris, 2021.
6. OECD. Education in the Digital Age: AI and Learning. – Paris, 2022.
7. Luckin, R. et al. Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education. – London, 2016.
8. Holmes, W., Bialik, M., Fadel, C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. – Boston, 2019.
9. Selwyn, N. Education and Technology: Key Issues and Debates. – London, 2016.
10. Woolf, B. P. Building Intelligent Interactive Tutors. – Morgan Kaufmann, 2010.
11. Siemens, G. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. – 2005.
12. Mayer, R. E. Multimedia Learning. – Cambridge University Press, 2009.
13. Bates, T. Teaching in a Digital Age. – 2019.
14. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі. Цифрлық білім беру ресурстары бойынша әдістемелік ұсынымдар. – Астана, 2023.
15. Мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық технологияларды қолдану бойынша әдістемелік нұсқаулық. – Алматы, 2021.
16. Педагогика және психология негіздері: Оқу құралы. – Алматы: Абай атындағы ҚазҰПУ, 2020.
17. Инклюзивті білім беру: теория және практика. – Астана, 2022.
18. Цифрлық педагогика: заманауи тәсілдер мен технологиялар. – Алматы, 2023.
19. Жасанды интеллект және білім беру: ғылыми мақалалар жинағы. – Нұр-Сұлтан, 2022.
20. EdTech Review. Artificial Intelligence in Early Childhood Education. – 2023.

Түркістан облысы, Кентау қаласы
ЖШС «Дин-Асыл-2» бөбекжай балабақшасы

Бұйрық № 28

Кентау қаласы

01.06.2026 ж

«Әдістемелік құрал тарату» туралы

Қ Р Білім және Ғылым министрілігінің 499 бұйрығы және 348 бұйрығына сай ЖШС «Дин-Асыл 2» бөбекжай балабақшасының тәрбиешісі :

1. Нұрман Индира Бақытқызы «Жасанды интеллект элементтерін мектепке дейінгі білім беру процесіне кіріктіру» тақырыбында балабақша ішілік әдістемелік құрал таратылсын.

Осы бұйрықтың орындалуын қадағалауды Қалдыбек Ж .М. қалдырамын.

ЖШС «Дин-Асыл-2»
бөбекжай балабақшасының
меңгерушісі :

Мусабаева.Б.Н

Бұйрықпен таныстым:

Қалдыбек Ж.М.
(Т.А.Ә)

Қалдыбек Ж.М.
(қолы)

01
(күні)

06
(айы)

2026 жыл